त्रिदेशिय व्यापारिक नगर : समृद्ध गल्छी शहर

गल्छी गाउँपालिकाको लैङ्गिक समानता सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण प्रतिवेदन, २०७९/८०

गल्छी गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

बैरेनी, धादिङ, बागमती प्रदेश, नेपाल ।

दस्तावेज : गल्छी गाउँपालिकाको लैङ्गिक समानता समाजिक समावेशीकरण परीक्षण प्रतिवेदन, २०७९/८०

प्रकाशक : गल्छी गाउँपालिकाको कार्यालय, बैरेनी, धादिङ, नेपाल

इमेल : info@shahidlakhanmun.gov.np

प्राविधिक सहयोग : गभर्नेन्स डेभलपमेन्ट एण्ड रिसर्च कन्सल्टेन्सी प्रा.लि, काठमाँडौ ।

विषयसूची

खण्ड एक : परिचय १

१ पृष्ठभूमि 1

२. अध्ययनको महत्व 3

३. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको उद्देश्यहरु 3

४ लैससास परीक्षणले समेट्ने क्षेत्रहरु 4

५ लैससास परीक्षण विधि 2

६ लैससास परीक्षण कार्यशालाका सहभागिहरु 2

खण्ड दुई : तथ्यांक प्रस्तुतिकरण ३

खण्ड तीन : अवस्था विश्लेषण ५०

खण्ड चार : प्रमुख उपलब्धीहरु ५१

९.१ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणका मुख्य प्राप्तिहरु 51

९.२ परीक्षण पश्चात सूचकहरुले प्राप्त गरेका अंक 56

९.३ माकुरे जालो 57

९.४ विगतको लैससास परीक्षण सँगको तुलना 57

१० गाउँपालिकाको लैससास दृष्टिकोणबाट सवल पक्ष र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु 60

११. लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशी विकास कार्य योजना 67

१२. निष्कर्ष तथा सुझाव 76

खण्ड एक : परिचय

१ पृष्ठभूमि

गाउँपालिकाको परिचय :

धादिङ जिल्लामा अवस्थित गल्छी गाउँपालिका, नेपालको संविधान (२०७२) बमोजिम नेपाल सरकारले स्थानीय निकायहरुको पुनःसंरचनाको लागि गठन गरेको उच्च स्तरीय आयोगले २०७३ पुष २२ मा नेपाल सरकारलाई बुझाएको प्रतिवेदन नेपाल सरकारले परिमार्जन गरी २०७३ फागुन २७ गतेबाट स्थानीय तह लागू गर्ने निर्णय अनुसार नेपालको धादिङ जिल्लाको साविकका गाविस कल्लेरी (सबै), बैरेनी (सबै) र गोगनपानी (१,२,३,४ र ९) गरी तीन वटा गाविसलाई समायोजन गरी गल्छी गाउँपालिका गठन गरीएको हो । उक्त गाउपालिका लाई हाल ८ वटा वडामा विभाजन गरिएको छ ।

यस गाउँपालिकाको नाम "गल्छी" कसरी रहन गयो भन्ने प्रसङ्गमा राणाकालिन समयमा श्री ३ महाराज जंङ्ग वहदुर राणा प्रधानमन्त्रीले आफ्नो कार्यकालमा सेना परिचालन गरी धादिङ्ग जिल्लाको गल्छी खोलालाई गल र छिनोले काटेर खोलालाई अर्को क्षेत्रवाट वगाई साविकको खोला वगेको ठाउँमा वस्ती वसाएको हुँदा त्यस ठाउँको नाम गल्छी रहन गएको भनाई रहेको छ । त्यसै नामवाट नै यस गाउँपालिकाको नाम गल्छी गाउँपालिका राखिएको हो । नेपाल सरकारले धादिङको बैरेनी र गल्छीलाई मध्य पहाडीलोक मार्गका प्रमुख १० शहरहरु मध्येको एक शहरको रुपमा छनोट गरेको र नेपाल सरकारले प्राथमिकताको आयोजना मध्येको शहरी विकास योजना भएकोले बैरेनी गल्छीलाई जिल्लाकै प्रमुख बजार र व्यापारिक केन्द्र बन्ने सूचीमा राखेको छ ।

गल्छी गाउँपालिकाको जम्मा क्षेत्रफल १२९.०८ वर्ग किलोमिटर रहेको छ । पूर्वमा थाक्रे गाउँपालिका र नुवाकोट जिल्ला, पश्चिममा गजुरी र सिद्धलेक गाउँपालिका, उत्तरमा निलकण्ठ नगरपालिका र नुवाकोट जिल्ला तथा दक्षिणमा गजुरी, थाक्रे गाउँपालिका र मकवानपुर जिल्ला पर्दछ। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार यस गाउँपालिकाको जम्मा घरधुरी ५९७५ र जम्मा जनसंख्या २३७३३ मध्ये पुरुष ११६२७ र महिला १२१०६ रहेको छ ।

यस गाउँपालिकामा उष्ण, समशितोष्ण र शितोष्ण हावापानी पाईन्छ । यहाँको तल्लो भागमा ग्रीष्ममा धेरै गर्मी हुने गर्दछ । यहाँको अधिकतम तापक्रम गर्मी सिजनमा ३० डिग्री भन्दा माथी हिउँदमा १० डिग्री सम्म हुने गर्दछ । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ तथ्याङ्कलाई नियाल्दा यस गाउँपालिकामा बसोवास गर्ने प्रमुख जातजातिहरुमा तामाङ्ग, ब्राम्हण, क्षेत्री, मगर, सार्की, कामी, घर्ती, दमाई लगायतका रहेका छन ।

कुनै पनि व्यक्तिले आफ्नो जन्मपछि परिवारमा सबैभन्दा पहिले बोल्न सिकेको भाषालाई मातृ भाषा भनिन्छ । यहाँ वोलिने विभिन्न जातजातिहरुको भाषा तामाङ्ग, नेपाली, मगर अन्य आदि रहेका छन ।

जातिगत र साँस्कृतिक विविधता रहेको यस गाउँपालिकाका वासिन्दाहरुको आ—आफ्नै किसमको सामाजिक संस्कार रहेको छ । यस गाउँपालिकामा धेरै हिन्दु धर्म मान्नेको वाहुलियता बढि भएकोले यिनीहरुले गर्ने प्रमुख संस्कार कुल पुजा, गोठ पुजा, वर्तमान, विवहा, काजकृया, वार्षिक काम, न्वारन, तिथी सराद्ध, सोह्रस्राद्ध औशि, पूर्णीमा, सक्रान्ती, मसान्ता, सत्यनाराण्यणको पुजा, एकाह, होमहोमदी, यज्ञ, सप्ताह, रुद्रीपाठ, मलमास, सूर्य ग्रहण, चन्द्रग्रहण, आदि रहेका छन ।

प्रमुख चाडपर्व तथा मेलाहरुमा विजयादशमी, दिपावली, नौरथा, घटस्थापना, सोह्र स्राद्ध, रामनवमी, माघेसक्रान्ती, साउने सक्रान्ती, तिज, जनैपूर्णीमा, कृष्ण जन्माष्टमी, फागुपैर्णीमा, बुद्धपूर्णीमा, ल्होछार तमु ल्होछार, क्रिसमस—डे, आदि यहाँका प्रमुख चाडपर्वहरु हुन

गल्छी गाउँपालिका प्रत्येक समुदाय, जातजातिहरुको समानुपातिक सन्तुलित र न्यायोचित प्रगति हुन सके मात्रै गाउँपालिकामा समृद्ध र दिगो विकासयुक्त पालिका बन्नेमा दृढ छ । समाजमा विद्यमान लैङ्गिक, जातीय असमानता, विभेदयुक्त व्यवहार र मान्यता, महिला हिंसा, महिला शोषण तथा उत्पीडन, गरिवी आदि जस्ता विसंगतिहरुलाई निरुत्साहित गर्न गल्छी गाउँपालिकाले सरकारी, गैर सरकारी क्षेत्र, निजी क्षेत्र तथा नागरिक समाज र दातृ निकाय समेतको सहयोग परिचालन गरी उल्लेख्य कार्यहरु गर्दै आएको छ ।

नेपालको संविधान २०७२ को राज्यका निर्देशक सिद्धान्तहरू अन्तर्गत नेपालको स्वतन्त्रता, सार्वभौमसत्ता, भौगोलिक अखण्डता र स्वाधीनतालाई सर्वोपरि राख्दै नागरिकको जीउ, धन, समानता र स्वतन्त्रताको संरक्षण गरी कानूनको शासन, मौलिक हक तथा मानव अधिकारका मूल्य र मान्यता, लैङ्गिक समानता, समानुपातिक समावेशीकरण, सहभागिता र सामाजिक न्यायको माध्यमबाट राष्ट्रिय जीवनका सबै क्षेत्रमा न्यायपूर्ण व्यवस्था कायम गर्ने उल्लेख छ । यस सिद्धान्तलाई आत्मसात गर्दै गल्छी गाउँपालिकाकाले सोहि अनुरुप आफना कार्यक्रमहरु सञ्चालन मार्फत सेवा तथा सहयोग उपलब्ध गराउदै आएको छ ।

नेपालको संविधान २०७२ ले राज्यको नीति अन्तर्गत सामाजिक न्याय र समावेशीकरण सम्बन्धी नीति अन्तर्गत असहाय अवस्थामा रहेका एकल महिलालाई सीप, क्षमता र योग्यताको आधारमा रोजगारीमा प्राथमिकता दिंदै जीविकोपार्जनका लागि समुचित व्यवस्था गर्दै जाने, जोखिममा परेका, सामाजिक र पारिवारिक बहिष्करणमा परेका तथा हिंसा पीडित महिलालाई पुनःस्थापना, संरक्षण, सशक्तीकरण गरी स्वावलम्बी बनाउने, प्रजनन अवस्थामा आवश्यक सेवा सुविधा उपभोगको सुनिश्चितता गर्ने, बालबच्चाको पालन पोषण, परिवारको हेरचाह जस्ता काम र योगदानलाई आर्थिक रूपमा मूल्यांकन गर्ने बालबालिकाको सर्वोत्तम हितलाई प्राथमिक रूपमा ध्यान दिने लगायत जस्ता अधिकारको सुनिश्चितताका लागि कार्य गर्न ब्यवस्था गरेको छ ।

महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेसी, उत्पीडित, उपेक्षित र अल्पसङ्ख्यक समुदाय र पिछडिएका क्षेत्र लगायतले भोग्नु परेका समस्यालाई सम्बोधन गर्न राज्यको समावेशी, लोकतान्त्रिक र अग्रगामी महिला र पुरुषबीच भेदभाव गर्न नहुने वा गर्न नपाईने भन्ने स्पष्ट ब्यवस्था भएपनि व्यवहारमा पुर्णरुपमा लागू हुनसकेको छैन । संविधानसभाबाट नयाँ निर्माण भएको नेपालको संविधान २०७२ मा महिलाको हक, अधिकार संरक्षण गर्न प्रष्ट प्रावधान समेत राखिएको छ । तसर्थ यसरी निर्माण हुने संविधान, ऐन, नियम,

नीतिलाई सहयोग पुर्‍याउन स्थानीय तहहरुमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण प्रक्रियालाई तीब्रता प्रदान गर्न आवश्यक छ ।

संघीयताको मर्म अनुरुप स्थानीय तहको गहन जिम्मेवारीलाई बहन गर्न सबै स्थानीय तह आफै लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको दृष्टिकोणबाट सक्षम र संवेदनशिल हुन आवश्यक छ । स्थानीय तहको कार्यलाई अझ बढी प्रभावकारी बनाउन संस्थामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण स्थितिको पहिचान र योजनाबद्ध तवरबाट परिक्षण प्रकृयालाई संस्थागत गर्न लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण आवश्यक भएकोले गल्छी गाउँपालिकाले लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण दिग्दर्शन २०७८ अनुसार गाउँपालिकाको आर्थिक बर्ष २०७८/७९ को लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण कार्य सम्पन्न गरेको छ ।

२. अध्ययनको महत्व

गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने सबै जातजाति र वर्गमा विकासको समान प्रतिफल पुर्याउने कार्यमा गाउँपालिकाको महत्वपुर्ण भूमिका रहेको हुन्छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले महिला, जनजाति, आदिवासी, दलित, सामाजिक, आर्थिक रुपमा बञ्चित समूहहरुको सहभागितालाई बढाएर विकासको प्रक्रियालाई संस्थागत गर्ने पक्षमा जोड दिइ आफ्नो क्षेत्रको विकासका लागि साधनहरुको परिचालन र बाँडफाँडद्धारा सामाजिक समानता ल्याउने उद्धेश्य राखेको छ । सोही अनुसार स्थानीय तहले बिभिन्न खाले कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्दै आईरहेको छ ।

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण प्रकृया आफैमा एउटा सहभागितामुलक स्वमूल्याङ्कन भएकोले गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारी तथा निर्वाचित पदाधिकारीहरुको व्यक्तिगत तथा संस्थागत कृयाकलापहरुलाई लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा काम गर्न उत्साह जगाउँछ । साथै यस प्रक्रियामा संलग्न कर्मचारीहरुलाई लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण पक्षमा उत्तरदायी हुने तर्फ पनि उन्मुख गराउछ ।

यस प्रक्रियाले स्थानीय तहको लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरण तथा महिला सशक्तिकरण सम्बन्धी कार्यक्रममा प्रभावकारिता बढाउन र संस्थागत अपनत्वको भावना जगेर्ना गर्न पनि सघाउने हुन्छ । लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणद्धारा कार्यक्रम तथा बजेटको विश्लेषण गरी आगामी वर्षको कार्यक्रम तथा बजेटलाई लैससास दृष्टिकोणबाट तय गर्न तथा बजेट विनियोजन गर्न समेत सघाउ पुर्‍याउँदछ ।

३. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको उद्देश्यहरु

(क) लैङ्गिक समानता तथा समाजिक समावेशीकरण परीक्षण मार्फत गाउँपालिकाको संस्थागत संरचना र कार्यक्रमहरुमा महिला र सामाजिक रुपमा वहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरुलाई समावेश गरि, लैङ्गिक समानता र सबै जातजाती तथा समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता गराई लैङ्गिक अन्तर तथा सामाजिक विभेद प्रभावलाई सम्बोधन गर्दै लैङ्गिक मूलप्रवाहिकरण र सशक्तिकरण गर्दै लैजाने ।

(ख) महिला तथा सीमान्तकृत समुहहरुलाई समावेश गरी उनीहरुको योजनाबद्ध रुपमा व्यक्तिगत र सामूहिक क्षमता अभिवृद्धि गरी गाउँपालिकाको विकास प्रक्रियामा निर्णायक तथा अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गरी आर्थिक तथा सामाजिक सशक्तिकरण गर्ने ।

(ग) गाउँपालिकाको सबै कार्यक्रम, योजना र आयोजनाको प्रत्येक चरणमा लैससास दृष्टिकोणबाट अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने र यसलाई संस्थागत गर्दै लैजाने ।

(घ) स्थानीय तहको दीर्घकालिन, आवधिक र बार्षिक योजनामा लैङ्गिक मूलप्रवाहीकरणलाई संस्थागत गर्न ।

(ङ) समावेशीकरणको लक्ष्यलाई स्थानीय तहको संरचना र कार्य योजनामा स्थान दिन ।

(च) लैससास अवधारणा अनुसार यसको प्रयोगलाई सरलीकृत रुपमा स्थानीयकरण गरि स्थानीय सरकारले गर्ने सम्पूर्ण विकासका कार्यहरुलाई लैससास उत्तरदायी र दिगो बनाउन आर्थिक श्रोतको सुनिश्चता, उपलब्धीको समतामूलक वितरण र उपयोगी बनाउने ।

४ लैससास परीक्षणले समेट्ने क्षेत्रहरु

४.१ लैससास परीक्षणका मूल विषयक्षेत्रहरु

लैससास परीक्षणका लागि स्थानीय तहको नीतिमा लैङ्गिक तथा सामाविक समावेशी विकास, लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशी उत्तरदायी कार्यक्रम, आन्तरिक संरचना र मानव संसाधन, सम्बन्ध विस्तार र नेपाल सरकारका प्रतिवद्धताहरु लगायतका विषयबस्तु समेटिएका छन् । लैससास परीक्षणका लागि देहायका पाँचवटा मुख्य विषय क्षेत्रहरुमा अंकभारको ब्यवस्था गरिएको छ ।

क्षेत्र	सूचक संख्या/पुर्णाङ्क
१. नीति, कानून, योजना	२०
२. संस्थागत ब्यवस्था	२०
३. मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	२०
४. सेवा प्रवाह	२०
५. सुशासन तथा उत्तरदायित्व	२०

४.२ लैससास परीक्षण उपविषय/क्षेत्रहरु

लैससास परीक्षणका प्रमुख पाँचवटा विषयक्षेत्र भित्र विभिन्न २२ वटा उपविषय/क्षेत्रहरु र सो अन्तर्गत १०० वटा सूचकहरु रहेका छन् । २२ उपविषय/क्षेत्रहरु यस प्रकार रहेका छन् ।

१. नीति र कानूनमा समावेशीता/सहभागिता
२. योजना तुर्जमा तथा कार्यान्वयन
३. बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन
४. कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व
५. कार्यप्रणाली समावेशी
६. समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व
७. वित्त ब्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशीता
८. तथ्याङ्क संकलन तथा ब्यवस्थापन

९. मानव संसाधन तथा क्षमता विकास

१०. अनौपचारिक मूल्य,मान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना

११. कानूनी साक्षरता

१२. विपद ब्यवस्थापनमा समावेशीता

१३. पूर्वाधार विकास

१४. प्रजनन् स्वास्थ्य

१५. शिक्षा कार्यक्रम

१६. खानोपनी तथा सरसफाइ

१७. स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार ब्यवस्थापन

१८. सुशासन

१९. उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता

२०. सूचना तथा संचार

२१. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

२२. समन्वय र सम्बन्ध विस्तार

प्रत्येक सूचकको मूल्याङ्कन गर्दा राम्रो अवस्थालाई १ अंक, मध्यम अवस्थालाई ०.५ अंक र अति कमजोर अवस्थालाई ० अंक दिनु पर्दछ । यी सूचकमा गरिने मूल्याङ्कन सामुहिक मूल्याङ्कन हो । कार्यादलका सदस्यहरुले हरेक सूचकमा छलफल गरी, प्रमाण जुटाई सोको अवस्था विश्लेषण सहमतिमा अंक प्रदान गरिएका छन् ।

५ लैससास परीक्षण विधि

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी परीक्षणले एउटा पक्षलाई मात्र नभई धेरै पक्षलाई समेटेर गाउँपालिकालाई सुधारात्मक बाटोमा लैजान पनि मद्दत गर्ने भएकोले विषयवस्तु सुहाउँदो विधि वा प्रकृयाहरु अपनाईएका छन् । यस अध्ययनको उद्देश्य पुरा गर्न संख्यात्मक तथा गुणात्मक सूचनाहरु प्राथमिक तथा द्धितिय स्रोतहरुबाट समेत संकलन गरिएको थियो ।

- **मार्गदर्शन** : नेपाल सरकार, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयले जारी गरेको "स्थानीय तहका लागि लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीरकण परीक्षण दिग्दर्शन २०७८" लाई मार्गदर्शन दस्तावेजको रुपमा प्रयोग गरिएको छ । सोहि दस्तावेजको आधारमा रही सम्पुर्ण परीक्षणका औजार तथा सूचकहरुलाई आधार मानेर यो परीक्षण लैससास परीक्षण प्रतिवेदन तयार गरिएको हो ।
- **कार्यदल गठनः** लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण गर्नका लागि गाउँपालिका उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा विज्ञ परामर्शदाता संस्थालाई सहयोग गर्न तीन सदस्सीय एक कार्यदल गठन गरिएको छ ।
- **दस्तावेज अध्ययन्** : लैससास सम्बन्धी विज्ञ टोलीले गाउँपालिकाले हालसम्म जारी भएका दस्तावेज, कानून तथा प्रतिवेदनहरु गाउँपालिकाको ऐन, नीति, निर्देशिका, कार्यविधिहरु, आवधिक विकास योजना तथा गाउँ वस्तुस्थिति विवरण, वार्षिक गाउँ विकास योजना पुस्तिका, गाउँपालिकाको आर्थिक प्रतिवेदनहरु, बार्षिक प्रगति प्रतिवेदन, कार्यक्रम संचालन निर्देशिका तथा अनुगमन/मूल्यांकन प्रतिवेदन आदिको अध्ययन अवलोकन गरिएको छ ।
- **लक्षित समूह छलफल** : लैससास सम्बन्धी विज्ञ टोलीले गाउँपालिकाका कर्मचारी, पदाधिकारी तथा सेवाग्राहि सँग फरक फरक स्थान र समयमा गाउँपालिकाको लैससास सम्बन्धी सूचक केन्द्रित

छलफल गरिएको छ । छलफलका आधारमा प्राप्त सूचनालाई लैससास परीक्षणको मूल्यांकनमा समावेश गरीएको छ ।

- **प्रमुख व्यक्तिहरुसँग अन्तरवार्ता** : गाउँपालिकाका गाउँ अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, लेखा अधिकृत, शिक्षा शाखा, स्वास्थ्य संयोजक, सूचना प्रविधि अधिकृत, महिला बालबालिका शाखा, वडा सचिवहरु सँग संक्षिप्त अन्तरवार्ता गरिएको छ ।
- **सूचकहरुको लेखाजोखा कार्यशाला** : कार्यपालिका सदस्यहरु, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत प्रशासन शाखा, शिक्षा शाखा, महिला बालबालिका शाखा सुचना प्रविधि शाखा, आलेप शाखा लगायतका कर्मचारीको सहभागितामा एक कार्यशालाको छलफलबाट सूचकको लेखाजोखा गरिएको छ । कार्यशालामा समुह कार्य मार्फत ५ वटा समुहमा बसेर प्रत्येक सूचकको मूल्याङ्कन गरी राम्रो अवस्थालाई १ अंक, मध्यम अवस्थालाई ०.५ अंक र अति कमजोर अवस्थालाई ० अंक दिईएका छन् ।
- **कार्ययोजना तयार** : सुचहहरुमा प्राप्त अंकको आधारमा सामाजिक विकास शाखा तथा सुचना प्रविधि शाखाको नेतृत्वमा कार्य योजना तयार गरिएको छ ।

६ लैससास परीक्षण कार्यशालाका सहभागिहरु

लैससास परीक्षणका विभिन्न चरण मध्ये प्रवोधीकरण तथा सूचकहरुको लेखाजोखा कार्यशालामा गाउँपालिकाको अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, वडा अध्यक्षहरु, गाउँकार्यपालिकाका सदस्यहरु तथा वडा सदस्यहरु, गाउँपालिका अन्तर्गत विभिन्न शाखामा कार्यरत कर्मचारीहरु लगायत सर्वसाधारणहरुको सहभागिता रहेको थियो । सहभागि उपस्थिति अनुसूचीमा समावेश गरिएको छ ।

खण्ड दुई : तथ्यांक प्रस्तुतिकरण

७ तथ्यांक प्रस्तुतिकरण र ब्याख्या

तालिका १ :

कार्यपालिका सदस्यहरु तथा कर्मचारीहरुले सूचकहरुमा छलफल गरी, प्रमाण जुटाई सोको अवस्था विश्लेषण गरी सहमतिमा निम्न अनुसारका अंक प्रदान गरिएका छन् ।

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
१	नीति, कानून, योजना २०	नीति र कानूनमा समावेशिता, सहभागिता	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा गर्दा लैससास दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको बिषयवस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरे/नगरेको ।	१	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा गर्दा लैससास दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको बिषयवस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरेको ।	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा, मस्यौदाको बिषयवस्तु र शब्द चयन आँसिक रुपमामात्र समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरेको ।	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा गर्दा लैससास दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको बिषयवस्तु र समावेशी शब्द चयन र सहभागितामूलक हुने नगरेको ।	स्थानीय तहले स्वीकृत गरेका नीति तथा कानूनी दस्तावेजहरु र स्वीकृतिको लागि प्रस्तुत गरेका मस्यौदा नीति तथा कानूनी दस्तावेजहरु । यस सम्बन्धी निर्णय फाइलहरु ।
२	नीति, कानून, योजना २०	नीति र कानूनमा समावेशिता, सहभागिता	स्थानीय तहले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा वा विश्लेषण	०।५	स्थानीय तहले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारे हरेक दस्तावेजमा लेखाजोखा वा	स्थानीय तहले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारे आँसिकरुपमा (केही	स्थानीय तहले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको सम्वन्धमा कुनै दस्तावेज उपर	स्थानीय तहले आफ्ना नीति, कानून, योजना का दस्ताबेजहरू र लेखाजोखा सम्पन्न भएको प्रमाणित गर्ने कागजातहरु र समिति, शाखा,

कस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
			गरि सुनिश्चित गर्ने गरे/नगरेको ।		विश्लेषण गरी सुनिश्चित गर्ने गरेको ।	दस्तावेज) मात्र लेखाजोखा वा विश्लेषण गरी सुनिश्चित गर्ने गरेको	लेखाजोखा वा विश्लेषण गरी सुनिश्चित गर्ने नगरेको	महाशाखा, कार्यपालिकाका छलफल तथा निर्णयहरु।
३	नीति, कानून, योजना २०	नीति र कानूनमा समावेशिता्‍ सहभागिता	स्थानीय तहको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी विषयहरु समावेश भए/नभएको ।	१	स्थानीय तहको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी विषयहरु समावेश भएको ।	स्थानीय तहको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी विषयहरु आँसिक रुपमामात्र समावेश भएको ।	स्थानीय तहको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी विषयहरु समावेश नभएको ।	स्थानीय तहका स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र बार्षिक योजना सम्वन्धी दस्तावेजहरू, स्थानीय राजपत्र ।
४	नीति, कानून, योजना २०	नीति र कानूनमा समावेशिता्‍ सहभागिता	महिला र पुरुष लगायत लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकको समविकास, सामाजिक विभेदको अन्त्य तथा लैससास परीक्षण गर्ने अलग्गै नीतिहरु छन् । छैनन् ?(स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकामा खास व्यवस्था गरे/नगरेको ।	१	महिला र पुरुष लगायत लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकको समविकास, सामाजिक विभेदको अन्त्य तथा लैससास परीक्षण गर्ने अलग्गै नीति भएको र यस्तो नीति, स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकामा खास व्यवस्था गरेको ।	महिला र पुरुष लगायत लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकको समविकास, सामाजिक विभेदको अन्त्य तथा लैससास परीक्षण गर्ने अलग्गै नीति भएको तर स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकामा खास व्यवस्था नगरेको ।	महिला र पुरुष लगायत लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकको समविकास, सामाजिक विभेदको अन्त्य तथा लैससास परीक्षण गर्ने अलग्गै नीति नभएको र स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकामा समेत कुनै खास व्यवस्था नगरेको ।	महिला र पुरुष लगायत लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यकको समविकास तथा लैससास तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने नीति दस्तावेज र स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकाहरू, स्थानीय राजपत्र

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
५	नीति, कानून, योजना २०	नीति र कानूनमा समावेशिता्‌ सहभागिता	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला, किशोरी, बालिकाहरु तथा लक्षित वर्ग लगायतमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरु अन्त्य गर्ने प्रावधान राखिएको/नराखिएको ।	१	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला, किशोरी, बालिकाहरु तथा लक्षित वर्ग लगायतमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरु अन्त्य गर्ने प्रावधान राखिएको ।	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला, किशोरी, बालिकाहरु तथा लक्षित वर्गमा लगायत हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरु अन्त्य गर्ने सिमित प्रावधान मात्र राखिएको ।	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला, किशोरी, बालिकाहरु तथा लक्षित वर्गमा लगायत हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरु अन्त्य गर्ने कुनै प्रावधान नराखिएको ।	स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, कार्यविधिहरू र तिनको लैससास दृष्टिले विश्लेषण गरिएको दस्तावेज तथा स्थानीय राजपत्र ।
६	नीति, कानून, योजना २०	नीति र कानूनमा समावेशिता्‌ सहभागिता	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा वञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिँसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाए/नमिलाएको ।	०।५	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा वञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाएको र सोहि अनुरूप कार्यन्वयन हुने गरेको ।	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा वञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाएको तर कार्यान्वयन नभएको ।	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा वञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुनेहिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध नमिलाएको ।	महिला तथा वञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने विभेद उपर सुनुवाई भएका प्रमाणित कागजातहरू र माहिला तथा वञ्चितीमा परेका समुदायहरुको स्वयम भनाइहरुको दस्तावेज
७	नीति, कानून, योजना २०	नीति र कानूनमा समावेशिता्‌ सहभागिता	स्थानीय नीति तथा कानूनमा महिला, पुरूष लगायत लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक उपर हुने श्रमको ज्यालामा विभेद अन्त्य गर्ने प्रावधान रहे/नरहेको ।	१	स्थानीय नीति तथा कानूनमा महिला, पुरूष लगायत लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक उपर हुने श्रमको ज्यालामा विभेद अन्त्य गर्ने प्रावधान	स्थानीय नीति तथा कानूनमा महिला, पुरूष लगायत लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक उपर हुने श्रमको ज्यालामा विभेद अन्त्य गर्ने प्रावधानमात्र रहेको तर	स्थानीय नीति तथा कानूनमा महिला, पुरूष लगायत लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक उपर हुने श्रमको ज्यालामा अन्त्य गर्ने कुनै प्रावधान नरहेको।	स्थानीय नीति तथा कानून, श्रमको ज्याला भुक्तानी दस्तावेज तथा विवरण

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
					रहेको र सो को कार्यान्वयन भएको ।	सो को कार्यान्वयन नभएको ।		
८	नीति, कानून, योजना २०	नीति र कानूनमा समावेशिता/ सहभागिता	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधान रहे/नरहेको	०।५	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधानहरु रहेको र सो को कार्यान्वयन भएको ।	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधान रहेको तर सो को कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने कुनै प्रावधान नरहेको।	स्थानीय तहको श्रम नीति तथा कानून, दस्तावेज र समीक्षा प्रतिवेदन ।
				६				
९	नीति, कानून, योजना २०	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	आवधिक योजना र वार्षिक विकास कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र सोको मापनयोग्य लक्ष्य समावेश गरे/नगरेको	०।५	आवधिक योजना र वार्षिक विकास कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र सोको मापनयोग्य लक्ष्य समावेश गरिएको ।	आवधिक योजना र वार्षिक विकास कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि आँसि नीति, रणनीति, कार्यक्रम रहेको तर सोको मापनयोग्य लक्ष्य समावेश नगरिएको	आवधिक योजना र वार्षिक विकास कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र सोको मापनयोग्य लक्ष्य समावेश नगरिएको	आवधिक योजना, वार्षिक विकास कार्यकम, लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम, लक्ष्य तथा उपलव्धी सम्बन्धी आवधिक प्रतिवेदन

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
१०	नीति, कानून, योजना २०	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	गाउँपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा सबै लक्षित समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहलाइ प्रत्यक्ष्य फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउने गरे/नगरेको ।	०।५	गाउँपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा सबै लक्षित समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहलाइ प्रत्यक्ष्य फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिश छुट्याउने गरेको	गाउँपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा केहि लक्षित समूहको अवस्था विश्लेषण गरि कूल पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउने गरेको ।	गाउँपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा कुनै पनि लक्षित समूहको अवस्था विश्लेषण नगरेको तथा कूल पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्याउने नगरेको ।	गाउँपालिकाको महिला, बालबालिका, तथा लक्षित समूहको अवस्था विश्लेषण प्रतिवेदन / पाश्र्वचित्र / प्रोफाईल, बजेट सीमा, वार्षिक बजेट तथा विकास कार्यक्रम
११	नीति, कानून, योजना २०	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	स्थानीय तहको योजना पहिचान तथा छनौट गर्दा लक्षित समूहको सक्रीय सहभागिता हुने गरे, नगरेको र लक्षित समुहले छनौट गरेका योजना प्राथमिकता मा पर्ने गरे/नगरेको	१	स्थानीय तहले गाउँ, वस्तीस्तरबाट योजना पहिचान तथा छनौट गर्दा सबै लक्षित समूहको सक्रीय सहभागिता हुने गरेको र लक्षित समुहले छनौट गरेका योजना प्राथमिकतामा पर्ने गरेको	स्थानीय तहले गाउँ, वस्तीस्तरबाट योजना पहिचान तथा छनौट गर्दा केही मात्र लक्षित समूहको सक्रीय सहभागिता हुने गरेको र लक्षित समुहले छनौट गरेका केही योजनामात्र प्राथमिकतामा पर्ने गरेको ।	स्थानीय तहले गाउँ, वस्तीस्तरबाट योजना पहिचान तथा छनौट गर्दा कुनैपनि लक्षित समूहको सक्रीय सहभागिता हुने नगरेको र लक्षित समुहले छनौट गरेका योजना प्राथमिकतामा पर्ने नगरेको ।	सहभागी सूचीफोटो र वडास्तरबाट छनौट योजना तथा कार्यक्रमको सूची निर्णय पुस्तिका, स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम
१२	नीति, कानून, योजना २०	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा लक्षित समूहको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा	०।५	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा लक्षित समूहको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा निरन्तर (सबै योजना	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा लक्षित समूहको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा कहिले काहिं मात्र (केहि	योजना तर्जुमा गर्दा महिला तथा लक्षित समूहको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकता पहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल हुने नगरेको	बैठक निर्णय पुस्तिका, बजेट तर्जुमा मार्गदर्शन बैठक पुस्तिका, स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्रासांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
			छलफल हुने गरे/नगरेको ।		तर्जुमाका सबै चरणमा सधैं) छलफल हुने गरेको ।	योजना तर्जुमाका केहि चरणमा, कहिलेकाहिं) छलफल हुने गरेको		
१३	नीति, कानून, योजना २०	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहको छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने गरिए/नगरिएको ।	०।५	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहको छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसार सबै कार्यक्रम तय गर्ने गरिएको ।	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहको छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसार केही कार्यक्रम तय हुने गरेको ।	योजना तर्जुमा गर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहको छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने नगरिएको ।	महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहको छुट्टा छुट्टै अवस्था देखिने अवस्था विश्लेषण प्रतिवेदन आवश्यकत पहिचान प्रतिवेदन । वार्षिक विकास कार्यक्रम
१४	नीति, कानून, योजना २०	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	स्थानीय तहले दीगो विकासका लक्ष्यहरू विशेष गरेर लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजन हुने गरे/नगरेको ।	०।५	स्थानीय तहले दीगो विकासका लक्ष्यहरूमध्ये लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजन गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारले दीगो विकासका लक्ष्यहरूमध्ये लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसार केही कार्यक्रमहरूमा बजेट विनियोजन गर्ने गरेको	स्थानीय सरकारले दीगो विकासका लक्ष्यहरूमध्ये लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण नगर्नुको साथै बजेट विनियोजन पनि गर्ने नगरेको ।	दीगो विकासका लक्ष्यहरू स्थानीयकरण गरेको दस्तावेज (नीति, योजना तथा वार्षिक विकास कार्यक्रम)
१५	नीति, कानून, योजना २०	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	स्थानीय तहका योजना महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र	०।५	स्थानीय तहका योजना महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र	स्थानीय तहका योजना महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई अप्रत्यक्ष	स्थानीय तहका योजनाले महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र	नीति, योजना तथा वार्षिक विकास कार्यक्रम

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
			समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्नेगरी बने/नबनेको ।		समुदायलाई प्रत्यक्ष/ निर्दिष्ट लाभ पुग्नेगरी बनेको ।	/सहयोगी हुने गरी बनेको ।	समुदायलाई लाभ पुग्नेगरी नबनेको ।	
१६	नीति, कानून, योजना २०	योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	स्थानीय तहका उपभोक्ता समितिहरुमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता भए÷नभएको र मुख्य कार्यकारी पदको जिम्मेवारी दिए/नदिएको ।	१	स्थानीय तहका उपभोक्ता समितिहरुमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता भएको र मुख्य कार्यकारी पदको जिम्मेवारी दिएको ।	स्थानीय तहका उपभोक्ता समितिहरुमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता भएको र मुख्य कार्यकारी पदको जिम्मेवारी नदिईएको	स्थानीय तहका उपभोक्ता समितिहरुमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता नभएको र मुख्य कार्यकारी पदको जिम्मेवारी पनि नदिईएको	उपभोक्ता समितिको गठन सम्वन्धी नीति तथा कानून उपभोक्ता समितिको संरचना
				५				
१७	नीति, कानून, योजना २०	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नुपूर्व समुदायका महिला, बालबालिका, अपाङ्ग, जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग, दलित लगायत सबै लक्षित वर्ग र समुदायसँग छलफल (विश्लेषण) गर्ने गरिए/ नगरिएको ।	०।५	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु पूर्व समुदायका महिला, बालबालिका, अपाङ्ग, जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग, दलित लगायत सबै लक्षित वर्ग र समुदायसँग छलफल (विश्लेषण) गर्ने गरिएको ।	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नुपूर्व समुदायका महिला, बालबालिका, अपाङ्ग, जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग, दलित लगायत केहि लक्षित वर्ग र समुदायसँग केहि कार्यक्रममा छलफल (विश्लेषण) गर्ने गरिएको ।	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नुपूर्व समुदायका महिला, बालबालिका, अपाङ्ग, जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, पिछडावर्ग, दलित लगायत सबै लक्षित वर्ग र समुदायसँग छलफल (विश्लेषण) गर्ने नगरिएको ।	बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा सम्वन्धी दस्तावेज लक्षित समुहसंग छलफल भएको निर्णय पुस्तिका
१८	नीति, कानून, योजना २०	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	स्थानीय तहमा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमितरुपमा गर्न	१	स्थानीय तहमा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमितरुपमा गर्न	स्थानीय तहमा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमितरुपमा गर्न	स्थानीय तहमा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमितरुपमा गर्न	वार्षिक विकास कार्यक्रम र लैससास परीक्षण प्रतिवेदन प्रगति प्रतिवेदन

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
			बजेटको व्यवस्था गरिए÷नगरिएको र सोको कार्यान्वियन भए/नभएको ।		बजेटको व्यवस्था गरिएको र सोको कार्यान्वियन भएको ।	बजेटको व्यवस्था गरिएको तर सोको कार्यान्वियन नभएको ।	बजेटको व्यवस्था नगरिएको र सोको कार्यान्वियन नभएको	
१९	नीति, कानून, योजना २०	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	परिक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वियनका लागि बजेट तथा कार्यक्रम वार्षिक योजनामा समावेश गरिए/नगरिएको र सो को कार्यान्वियन भए/नभएको ।	०।५	परिक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वियनका लागि बजेट तथा कार्यक्रम वार्षिक योजनामा समावेश गरेको र सो को पूर्णरुपमा कार्यान्वियन भएको ।	परिक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वियनका लागि बजेट तथा कार्यक्रम वार्षिक योजनामा समावेश भएपनि र सो को आशिंकरुपमा कार्यान्वियन भएको ।	परिक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वियनका लागि बजेट ब्यवस्था हुने नगरेको ।	वार्षिक विकास कार्यक्रम लैससास परीक्षण प्रगति प्रतिवेदन
२०	नीति, कानून, योजना २०	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	स्थानीय तहको वार्षिक विकास कार्यक्रममा लक्षित समूहको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितमा कार्ययोजना अनुरूप कार्यक्रम संचालन गर्ने गरिए/नगरिएको ।	१	स्थानीय तहको वार्षिक विकास कार्यक्रममा लक्षित समूहको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितमा कार्ययोजना अनुरूप कार्यक्रम संचालन गर्ने गरिएको ।	स्थानीय तहको वार्षिक विकास कार्यक्रममा लक्षित समूहको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितमा कार्ययोजना अनुरूप कार्यक्रम आंशिकरुपमा संचालन गर्न गरिएको ।	स्थानीय तहको वार्षिक विकास कार्यक्रममा लक्षित समूहको लागि निश्चित प्रतिशत बजेट विनियोजन गर्ने नगरिएको ।	वार्षिक विकास कार्यक्रम लैससास परीक्षण प्रतिवेदन प्रगति प्रतिवेदन
				३				

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
२१	संस्थागत व्यवस्था २०	कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	स्थानीय तहको निर्णायक तहमा महिलाहरू (पदाधिकारी/कर्मचारी) को समानरुपमा (५०/५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व भए/नभएको ।	०।५	स्थानीय तहको निर्णायक तहमा महिलाहरू (पदाधिकारी/कर्मचारी) को समानरुपमा (५०/५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व भएको ।	स्थानीय तहको निर्णायक तहमा महिलाहरू (पदाधिकारी/कर्मचारी) को कम्तिमा ३३ प्रतिशत प्रतिनिधित्व भएको ।	स्थानीय तहको निर्णायक तहमा महिलाहरू (पदाधिकारी/कर्मचारी) को ३३ प्रतिशत भन्दा पनि कम प्रतिनिधित्व भएको ।	स्थानीय तहको निर्णायक तहमा रहेका (पदाधिकारी/कर्मचारी) को नामावली
२२	संस्थागत व्यवस्था २०	कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	स्थानीय तहका कर्मचारीहरूको पदपूर्ति गर्दा सबै जातजाति, क्षेत्र, लिङ्ग र समुदाय लगायत लक्षित वर्गको समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने रणनीति लिए÷ नलिएको र सो वमोजिम कार्यान्वियन भए/नभएको ।	०।५	स्थानीय तहका कर्मचारीहरूको पदपूर्ति गर्दा सबै जातजाति, क्षेत्र, लिङ्ग र समुदाय लगायत लक्षित वर्गको समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने रणनीति लिएको र सो वमोजिम कार्यान्वयन भएको ।	स्थानीय तहका कर्मचारीहरूको पदपूर्ति गर्दा सबै जातजाति, क्षेत्र, लिङ्ग र समुदाय लगायत लक्षित वर्गको समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने रणनीति लिएको र सो वमोजिम कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीय तहका कर्मचारीहरूको पदपूर्ति गर्दा सबै जातजाति, क्षेत्र, लिङ्ग र समुदाय लगायत लक्षित वर्गको समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने रणनीति नलिएको ।	स्थानीय सरकारका कर्मचारीहरूको पदपूर्तिको सम्वन्धी नीति, कानून र पदपूर्ति सम्वन्धी निर्णय अभ्यास सम्वन्धी दस्तावेज
२३	संस्थागत व्यवस्था २०	कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	स्थानीय तहले महिला लगायत विशेष जातजाति तथा समुदायलाई सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धीत लक्षित वर्ग वा समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको साथै महिला संवेदनशील कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश भएको कार्यटोली	१	स्थानीय तहले महिला लगायत विशेष जातजाति तथा समुदायलाई सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धीत लक्षित वर्ग वा समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको साथै महिला संवेदनशील कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश भएको कार्यटोली	स्थानीय तहले महिला लगातय विशेष जातजाति तथा समुदायलाई सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धीत लक्षित वर्ग वा समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको साथै महिला संवेदनशील कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि आंशीक रूपमा समावेश भएको	स्थानीय तहले महिला लगातय विशेष जातजाति तथा समुदायलाई सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धीत लक्षित वर्ग वा समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको साथै महिला संवेदनशील कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समावेश नगरि भए कार्यटोली वा	संस्थागत व्यवस्था (सेवा प्रदान गर्ने रणनीति, कार्यनीति, सेवा प्रवाह सम्वन्धी दस्तावेज) संगठन संरचना, सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परीक्षण, सेवाग्राहि सन्तुष्टि सर्वेक्षण आदि ।

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
			वा शाखा मार्फत सेवा दिने गरे/नगरेको ।		वा शाखा मार्फत सेवा दिने गरेको ।	कार्यटोली वा शाखा मार्फत सेवा दिने गरेको ।	शाखा मार्फत सेवा दिने गरेको ।	
२४	संस्थागत व्यवस्था २०	कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	जनप्रतिनिधिहरु तथा कर्मचारीहरुलाई क्षमता विकासको अवसर प्रदान गर्दा महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेका समुदायलाई पहिलो प्राथमिकता दिई सबैलाई समान अवसर प्रदान गर्ने गरी सकारात्मक विभेदको नीति लिए÷नलिएको तथा उक्त नीति कार्यन्वयन गरिए÷नगरिएको ।	१	जनप्रतिनिधिहरु तथा कर्मचारीहरुलाई क्षमता विकासको अवसर प्रदान गर्दा महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेका समुदायलाई पहिलो प्राथमिकता दिई सबैलाई समान अवसर प्रदान गर्ने गरी सकारात्मक विभेदको नीति लिएको तथा उक्त नीति कार्यन्वयन गरिएको ।	जनप्रतिनिधिहरु तथा कर्मचारीहरुलाई क्षमता विकासको अवसर प्रदान गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेका समुदायलाई पहिलो प्राथमिकता दिई सबैलाई समान अवसर प्रदान गर्ने गरी सकारात्मक विभेदको नीति लिएको तर उक्त नीति कार्यन्वयन नगरिएको ।	जनप्रतिनिधिहरु तथा कर्मचारीहरुलाई क्षमता विकासको अवसर प्रदान गर्दा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेका समुदायलाई पहिलो प्राथमिकता दिई सबैलाई समान अवसर प्रदान गर्ने गरी सकारात्मक विभेदको नीति नलिएको ।	सकारात्मक विभेदको नीति तथा रणनीति दस्तावेज
				३				
२५	संस्थागत व्यवस्था २०	कार्यप्रणाली समावेशी	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय	१	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहको निश्चित कार्यनीति	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको कार्यनीति सम्वन्धी दस्तावेज वार्षिक

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
			तहको निश्चित कार्यनीति रहे/नरहेको ।		तहको निश्चित कार्यनीति रहेको ।	भएपनि कार्यान्वयनमा नरहेको ।	तहको निश्चित कार्यनीति नरहेको ।	विकास कार्यक्रम प्रगति प्रतिवेदन
२६	संस्थागत व्यवस्था २०	कार्यप्रणाली समावेशी	स्थानीय तहमा लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था छ/छैन ? (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित गरे/नगरेको ।	०।५	स्थानीय तहमा लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था रहेको (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित रहेको ।	स्थानीय तहमा लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था रहेको (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था कार्यशर्त र जिम्मेवारी किटान सहित रहेको) तर कार्यान्वयनमा नरहेको ।	स्थानीय तहमा लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था नरहेको (लैङ्गिक विकास डेस्क वा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था नगरिएको) ।	संगठन संरचना र लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको कार्य निर्देश शर्त र जिम्मेवारी किटान दस्तावेज तथा यस सम्वन्धी निर्णयहरु
२७	संस्थागत व्यवस्था २०	कार्यप्रणाली समावेशी	स्थानीय तहबाट कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै पनि प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाब, महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाएर लागु गरे/नगरेको	१	स्थानीय तहबाट कार्यालयमा हुन सक्ने सबै प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाएर लागु गरेको ।	स्थानीय तहबाट कार्यालयमा हुन सक्ने दुर्व्यवहार, भेदभाब र महिला हिंसा नियन्त्रण सम्बन्धी आचार संहिता रहेको तर कार्यान्वयन नगरेको ।	स्थानीय तहबाट कार्यालयमा हुन सक्ने दुर्व्यवहार, भेदभाब र महिला हिंसा नियन्त्रण सम्बन्धी आचार संहिता नरहेको ।	आचार संहिता दस्तावेज निर्णय पुस्तिका

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
२८	संस्थागत व्यवस्था २०	कार्यप्रणाली समावेशी	योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता भए/नभएको र यस समितिले वडा तथा वस्तिस्तरमा योजाना सम्बन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन गरे/नगरेको ।	०।५	योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता रहेको र यस समितिले वडा तथा वस्तिस्तरमा योजाना सम्बन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन गरेको ।	योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता रहेतापनि यस समितिले वडा तथा वस्तिस्तरमा योजाना सम्बन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन नगरेको ।	योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने दस्तावेज तयार गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समितिमा महिला, बालबालिका तथा अन्य सबै लक्षित समुदायको सक्रिय सहभागिता नरहेको र यस समितिले वडा तथा वस्तिस्तरमा योजाना सम्बन्धी छलफल समावेशी भए नभएको अनुगमन समेत नगरेको ।	कार्यान्वयन समितिले सुझाव दिएको दस्तावेज
				३				
२९	संस्थागत व्यवस्था २०	समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था रहे/नरहेको ।	१	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट महिला र पुरुषको समावेशी र समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था रहेको ।	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था रहेपनि व्यवहारमा आंशिक प्रतिनिधित्व हुने गरेको ।	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायबाट समावेशी र समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था नरहेको ।	समिति, उपसमिति र कार्यदल गठनको संरचना—दस्तावेज

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
३०	संस्थागत व्यवस्था २०	समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा सक्रियरुपमा भागलिन पाए/नपाएको	१	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा सक्रियरुपमा भागलिन पाएको ।	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफलमा भागलिन पाए पनि निर्णय निर्माणमा भूमिका खेल्न नसकेको ।	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा स्वस्थ ढंगले भागलिन नपाएको ।	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूको छलफल सहभागिताको उपस्थिति र निर्णय पुस्तिका
३१	संस्थागत व्यवस्था २०	समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व	स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्बन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरे/नगरेको ।	०।५	स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्बन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरेको ।	स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्बन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी विश्लेषण नगरी नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने गरेको ।	स्थानीय तहमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्बन्धी कार्यमा स्थानीय सरकारले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी विश्लेषण र सुझाव केहीपनि दिने नगरेको ।	समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले दिएका सुझावहरु
३२	संस्थागत व्यवस्था २०	समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी दिइएका नीतिगत र	०।५	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी दिइएका नीतिगत र	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी दिइएका नीतिगत र	स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी दिइएका नीतिगत र	समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले दिएका सुझावहरु

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
			कार्यगत सुझावहरुको कार्यान्वयन हुने गरे/नगरेको ।		कार्यगत सुझावहरुको कार्यान्वयन हुने गरेको ।	कार्यगत सुझावहरुको कार्यान्वयन आंशिक हुने गरेको ।	कार्यगत सुझावहरुको कार्यान्वयन हुने नगरेको ।	
				३				
३३	संस्थागत व्यवस्था २०	वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता	स्थानीय तहमा लैङ्गिक हिँसा निवारण,महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता बिषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेखगरी छुट्टै कोष स्थापना गरी कार्यान्वयन भए/नभएको ।	१	स्थानीय तहमा लैङ्गिक हिँसा निवारण, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता बिषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेखगरी छुट्टै कोष स्थापना गरी कार्यान्वयन भएको ।	स्थानीय तहमा लैङ्गिक हिँसा निवारण,महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता बिषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेखगरी छुट्टै कोष स्थापना गरीएको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीय तहमा लैङ्गिक हिँसा निवारण, महिला सीप विकास, नेतृत्व विकास तथा क्षमता अभिवृद्धि जस्ता बिषयमा स्रोत व्यवस्थापनका लागि वार्षिक आर्थिक ऐनमा उल्लेखगरी कुनै पनि कोष स्थापना नभएको ।	आर्थिक ऐन
३४	संस्थागत व्यवस्था २०	वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता	आदिवासी जनजाति, दलित लगायत अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था भएको/नभएको र उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरे/नगरेको ।	१	आदिवासी जनजाति, दलित लगायत अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था भएको र उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरेको ।	आदिवासी जनजाति, दलित लगायत अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था भएको तर उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा नगरेको ।	आदिवासी जनजाति, दलित लगायत अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था नभएको ।	वार्षिक विकास कार्यक्रम

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
३५	संस्थागत व्यवस्था २०	वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता	स्थानीय तहमा लैङ्गिक डेस्कको स्थापना र संचालनको लागि आवश्यक जन शक्ति लगायत अन्य स्रोत साधनकोलागि वजेटको व्यवस्था भए/नभएको र सो अनुसार कार्य भए/नभएको ।	०।५	स्थानीय तहमा लैङ्गिक डेस्कको स्थापना र संचालनको लागि आवश्यक जन शक्ति लगायत अन्य स्रोत साधनकोलागि वजेटको व्यवस्था भएको र सो अनुसार कार्य भएको ।	स्थानीय तहमा लैङ्गिक डेस्कको स्थापना र संचालनको लागि आवश्यक जन शक्ति लगायत अन्य स्रोत साधनकोलागि वजेटको व्यवस्था भएको तर सो अनुसार कार्य नभएको ।	स्थानीय तहमा लैङ्गिक डेस्कको स्थापना र संचालनको लागि आवश्यक जन शक्ति लगायत अन्य स्रोत साधनकोलागि वजेट तथा कार्यक्रमको व्यवस्था नभएको	वार्षिक विकास कार्यक्रम
३६	संस्थागत व्यवस्था २०	वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता	स्थानीय तहले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गरे।नगरेको र कम्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना दिने गरे/नगरेको ।	१	स्थानीय तहले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गरेको र कम्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना दिने गरेको।	स्थानीय तहले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गरेको तर कम्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना दिने नगरेको ।	स्थानीय तहले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था नगर्नुको साथै कम्युटरकृत लेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना दिने नगरेको ।	वार्षिक विकास कार्यक्रम
				३।५				
३७	संस्थागत व्यवस्था २०	तथ्याङ्क सङकलन तथा व्यवस्थापन	स्थानीय तहले वडा तथा वस्तीस्तरका समुदायका आधारभूत खण्डिकृत सूचना/तथ्याङ्क संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने गरेको/नगरेको ।	०।५	स्थानीय तहले वडा तथा वस्तीस्तरका समुदायका आधारभूत खण्डिकृत सूचना/तथ्याङ्क संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने गरेको ।	स्थानीय तहले वडा तथा वस्तीस्तरका समुदायका आधारभूत खण्डिकृत सूचना/तथ्याङ्क संकलन गरेको तर अध्यावधिक गर्ने नगरेको ।	स्थानीय तहले वडा तथा वस्तीस्तरका समुदायका आधारभूत खण्डिकृत सूचना/तथ्याङ्क संकलन नगरेको ।	खण्डिकृत तथ्याङ्क सहितको वस्तुगत विवरण (गाउँ-प्रोफाईल) ।

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्रासांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
३८	संस्थागत व्यवस्था २०	तथ्याङ्क सङकलन तथा व्यवस्थापन	स्थानीय तहले वडा तथा वस्तीस्तरका समुदायका आधारभूत खण्डिकृत सूचना/तथ्याङ्क संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गरे/नगरेको ।	१	स्थानीय तहले वडा तथा वस्तीस्तरका समुदायका आधारभूत खण्डिकृत सूचना/तथ्याङ्क संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गरेको ।	स्थानीय तहले वडा तथा वस्तीस्तरका समुदायका आधारभूत खण्डिकृत सूचना/तथ्याङ्क संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान गरेको तर छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन नगरेको ।	स्थानीय तहले वडा तथा वस्तीस्तरका समुदायका आधारभूत खण्डिकृत सूचना/तथ्याङक संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान एवं छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन नगरेको ।	खण्डिकृत तथ्याङ्क सहितको वस्तुगत विवरण र नक्शांकन (गाउँ प्रोफाईल) ।
३९	संस्थागत व्यवस्था २०	तथ्याङ्क सङकलन तथा व्यवस्थापन	स्थानीय तहले आफ्नो पाश्र्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरे/नगरेको ।	१	स्थानीय तहले आफ्नो पाश्र्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याङक र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको ।	स्थानीय तहले आफ्नो पाश्र्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याङ्क र सूचनालाई आंशिकरूपमा मात्र आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको ।	स्थानीय तहले आफ्नो पाश्र्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्यांक र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने नगरेको ।	स्थानीय पाश्र्वचित्र र खण्डीकृत तथ्यांक तथा सूचनाको विवरण
४०	संस्थागत व्यवस्था २०	तथ्याङ्क सङकलन तथा व्यवस्थापन	स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षाका सुविधा पाउने लाभग्राहीहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक गरे/नगरेको ।	१	स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षाका सुविधा पाउने लाभग्राहीहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक गरेको ।	स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षाका सुविधा पाउने लाभग्राहीहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन गरेपनि तथ्याङ्क अध्यावधिक नगरेको ।	स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षाका सुविधा पाउने लाभग्राहीहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक नगरेको ।	पञ्जिकरण सम्वन्धी अध्यावधिक अभिलेख
				३।५				

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
४१	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरे÷नगरेको र छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन भए/नभएको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा आए/नआएको ।	१	लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरी छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन हुने गरेको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा आएको ।	लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार भएपनि छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन हुने नगरेको तथा यस्ता कार्यमा भए गरेको खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा नआएको	लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार नगरेको, छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन हुने नगरेको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि समेत स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा नआएको ।	क्षमता विकास कार्ययोजना, बार्षिक विकास कार्यक्रम,
४२	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	स्थानीय तहका पदाधिकारी/कमर्चारी/लक्षित समुहले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंसा निवारण सम्बन्धी तालिम लिए/नलिएको र तालिम कार्यकममा लक्षित समूह तथा महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चित गरे/नगरेको ।	१	स्थानीय तहका पदाधिकारी/कमर्चारी/ लक्षित समुहले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंसा निवारण सम्बन्धी तालिम लिएको र तालिम कार्यकममा लक्षित समूह तथा महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चित गरेको ।	स्थानीय तहका पदाधिकारी/कमर्चारी/ लक्षित समुहले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंसा निवारण सम्बन्धी तालिम लिए पनि तालिम कार्यकममा लक्षित समूह तथा महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चित नगरेको ।	स्थानीय तहका पदाधिकारी/कमर्चारी/ लक्षित समुहले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंसा निवारण सम्बन्धी तालिम नलिएको र तालिम कार्यकममा लक्षित समूह तथा महिला र पुरुषको समान सहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चित नगरेको ।	तालिम सम्पन्न प्रतिवेदन
४३	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	तालिमका विषयवस्तुमा महिलाका आवश्यकता तथा सवालहरु समेटिए÷नसमेटिएको र प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्वेदनशील भाषाको	१	तालिमका विषयवस्तुमा महिलाका आवश्यकता तथा सवालहरु समेटिएको र प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग भएको तथा	तालिमका विषयवस्तुमा महिलाका आवश्यकता तथा सवालहरु समेटिएको र प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग भए पनि तालिमको	तालिमका विषयवस्तुमा महिलाका आवश्यकता तथा सवालहरु नसमेटिएको र प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको	तालिम सम्पन्न प्रतिवेदन

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
			प्रयोग भए÷नभएको तथा तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिए/नलिएको		तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिएको	गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण नलिएको	प्रयोग नभएको तथा तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण नलिएको	
४४	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	स्थानीय तहमा महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू (प्राबिधिक तालिम, क्षमता विकास, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण आदि)मा वजेट विनियोजन भई कार्यक्रम संचालन भए/नभएको	१	स्थानीय तहमा महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू (प्राविधिक तालिम, क्षमता विकास, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण आदि) मा वजेट विनियोजन भई कार्यक्रम संचालन भएको	स्थानीय तहमा महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू (प्राबिधिक तालिम, क्षमता विकास, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण आदि) मा वजेट विनियोजन भएपनि कार्यक्रम संचालन नभएको	स्थानीय तहमा महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरू (प्राबिधिक तालिम, क्षमता विकास, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण आदि) मा वजेट विनियोजन नभएको तथा कार्यक्रम संचालन नभएको	वार्षिक विकास कार्यक्रम
४५	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	स्थानीय तहमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी तालिम संचालन लगायतका कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट जनशक्ति भए/नभएको	१	स्थानीय तहमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी तालिम संचालन लगायतका कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट जनशक्ति भएको	स्थानीय तहमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी तालिम संचालन लगायतका कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सक्ने केही जनशक्ति भएको	स्थानीय तहमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी तालिम संचालन लगायतका कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सक्ने जनशक्ति नै नभएको	विषयवस्तुको जानकारी भएका कर्मचारी÷ पदाधिकारीको विवरण

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
४६	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	स्थानीय तहमा मानव संसाधन विकास केन्द्र/ शाखा/इकाइको व्यवस्था भए/नभएको र ति निकायमा जनशक्ति व्यवस्था गरे/नगरेको	१	स्थानीय तहमा मानव संसाधन विकास केन्द्र/ शाखा/इकाइको व्यवस्था भएको र ति निकायमा जनशक्ति व्यवस्था गरेको	स्थानीय तहमा मानव संसाधन विकास केन्द्र/ शाखा/इकाइको व्यवस्था भएको तर ति निकायमा जनशक्ति व्यवस्था नगरेको	स्थानीय तहमा मानव संसाधन विकास केन्द्र/ शाखा/इकाइको व्यवस्था नभएको	संगठन संरचना
४७	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	स्थानीय तहमा महिला र लक्षित समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम रहे÷नरहेको र सो कार्यक्रम कार्यान्वयन भए/नभएको	०	स्थानीय तहमा महिला र लक्षित समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम रहेको र सो कार्यक्रम कार्यान्वयन भएको	स्थानीय तहमा महिला र लक्षित समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम रहेको तर सो कार्यक्रम कार्यान्वयन नभएको	स्थानीय तहमा महिला र लक्षित समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम नरहेको	बार्षिक विकास कार्यक्रम
४८	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	महिला हक हित र अधिकार सम्बन्धी बेइजिङ्ग घोषणापत्रले समेटेका वाह्रवटा प्रतिवद्दताका सम्वन्धमा स्थानीय तहका पदाधिकारी/ कर्मचारीलाई जानकारी भए/नभएको र सोको अभिमुखीकरण गरे/नगरेको	१	महिला हक हित र अधिकार सम्बन्धी बेइजिङ्ग घोषणापत्रले समेटेका वाह्रवटा प्रतिवद्दताका सम्वन्धमा स्थानीय तहका सवै पदाधिकारी/ कर्मचारीलाई जानकारी भएको र सोको अभिमुखीकरण गरेको ।	महिला हक हित र अधिकार सम्बन्धी बेइजिङ्ग घोषणापत्रले समेटेका वाह्रवटा प्रतिवद्दताका सम्वन्धमा स्थानीय तहका केहि पदाधिकारी/ कर्मचारीलाई जानकारी भएको तर सोको अभिमुखीकरण नगरेको ।	महिला हक हित र अधिकार सम्बन्धी बेइजिङ्ग घोषणापत्रले समेटेका वाह्रवटा प्रतिवद्दताका सम्वन्धमा स्थानीय तहका पदाधिकारी/ कर्मचारीलाई जानकारी नभएको र साथै सोको अभिमुखीकरण पनि नगरेको ।	बार्षिक विकास कार्यक्रम
				७				

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
४९	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	अनौपचारिक मूल्य, मान्यता र कुसंस्कार बिरूद्ध जनचेतना	महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका हिंसा निवारण गर्ने कार्यक्रमका लागि बजेट विनियोजन गरे÷नगरेको	१	महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका हिंसा निवारण गर्ने कार्यक्रमका लागि बजेट विनियोजन गरेको	महिला विरुद्ध हुने हिंसा निवारण गर्ने केहि कार्यक्रमका लागि मात्र बजेट विनियोजन गरेको	महिला विरुद्ध हुने हिंसा निवारण गर्ने कुनै पनि कार्यक्रमका लागि बजेट विनियोजन नै नगरेको	बार्षिक विकास कार्यक्रम
५०	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	अनौपचारिक मूल्य, मान्यता र कुसंस्कार बिरूद्ध जनचेतना	लैङ्गिक हिंसा मुक्त गाउँ/गाउँपालिका घोषणा गरे÷नगरेको र महिला हिंसा विरुद्ध शुन्य सहनशीलताको नीति लिए/नलिएको	०	लैङ्गिक हिंसा मुक्त गाउँपालिका घोषणा गरेको र महिला हिंसा विरुद्ध शुन्य सहनशीलताको नीति लिएको तथा महिला हिंसाका घटना नघटेको	लैङ्गिक हिंसा मुक्त गाउँपालिका घोषणा गरेको र महिला हिंसा विरुद्ध शुन्य सहनशीलताको नीति लिएको तर महिला हिंसाका घटना गत वर्षको तुलनामा कम घटेको।	लैङ्गिक हिंसा मुक्त गाउँपालिका घोषणा पनि नभएको र महिला हिंसाका घटनामा गत वर्षको तुलनामा कमी नआएको	लैङ्गिक हिंसा मुक्त गाउँपालिका घोषणा गरेको मिति
५१	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	अनौपचारिक मूल्य, मान्यता र कुसंस्कार बिरूद्ध जनचेतना	स्थानीय तहले महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका हिंसा निवारण गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन गरे/नगरेको	१	स्थानीय तहले महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका हिंसा निवारण गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन गरेको	स्थानीय तहले महिला विरुद्ध हुने केही हिंसा निवारण गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन गरेको	स्थानीय तहले महिला विरुद्ध हुने हिंसा निवारण गर्ने कुनै पनि कार्यक्रमहरू संचालन नगरेको	बार्षिक विकास कार्यक्रम
५२	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	अनौपचारिक मूल्य, मान्यता र कुसंस्कार बिरूद्ध जनचेतना	स्थानीय तहले समाजमा रहेका विभिन्न सामाजिक कुरीति (जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बाल विवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि) हटाउन कार्यक्रमहरू संचालन गरे/नगरेको ।	१	स्थानीय तहले समाजमा रहेका विभिन्न सामाजिक कुरीति (जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बाल विवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि) हटाउन कार्यक्रमहरू संचालन गरेको ।	स्थानीय तहले समाजमा रहेका विभिन्न सामाजिक कुरीति (जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बाल विवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि) हटाउन केही कार्यक्रमहरू संचालन गरेको ।	स्थानीय तहले समाजमा रहेका विभिन्न सामाजिक कुरीति (जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बाल विवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि) हटाउन कार्यक्रमहरू संचालन नगरेको ।	बार्षिक विकास कार्यक्रम

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
				३				
५३	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	कानूनी साक्षरता	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका जनप्रतिनिधि र कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, बिषयगत कानूनहरू, स्थानीय तहले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनहरूको सम्वन्धमा अभिमुखीकरण गरे/ नगरेको	१	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका जनप्रतिनिधि र कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, बिषयगत कानूनहरू, स्थानीय तहले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनहरूको सम्वन्धमा अभिमुखीकरण गरेको	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका जनप्रतिनिधि र कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, बिषयगत कानूनहरू, स्थानीय तहले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनहरूमध्ये आंशिकरुपमा मात्र अभिमुखीकरण गरेको ।	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका जनप्रतिनिधि र कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, बिषयगत कानूनहरू, स्थानीय तहले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनहरूको सम्वन्धमा कुनै पनि अभिमुखीकरण नगरेको	बार्षिक विकास कार्यक्रम
५४	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	कानूनी साक्षरता	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्य,सभाका सदस्य र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समस्या	०।५	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्य,सभाका सदस्य र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समस्या	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्य,सभाका सदस्य र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखमध्ये केहीलाई मात्र कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्य,सभाका सदस्य र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत कसैलाई पनि कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समस्या समाधान	बार्षिक विकास कार्यक्रम

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्रासांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
			समाधान लगायतका बिषयवस्तु उपर अभिमुखीकरण गरे/नगरेको		समाधान लगायतका बिषयवस्तु उपर अभिमुखीकरण गरेको	समस्या समाधान लगायतका बिषयवस्तु उपर अभिमुखीकरण गरेको	लगायतका बिषयवस्तु उपर अभिमुखीकरण नगरेको	
५५	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	कानूनी साक्षरता	स्थानीय तहका प्रत्येक वडामा महिलाका लागि कानूनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, मानव बेचविखन, छाउपडी प्रथा, यौनहिँसा, आदि) संचालन भए/नभएको ।	१	स्थानीय तहका प्रत्येक वडामा महिलाका लागि कानूनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, मानव बेचविखन, छाउपडी प्रथा, यौनहिँसा, आदि) संचालन भएको ।	स्थानीय तहका केहि वडामा महिलाका लागि कानूनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, मानव बेचविखन, छाउपडी प्रथा, यौनहिँसा, आदि) संचालन भएको ।	स्थानीय तहका कुनैपनि वडामा महिलाको लागि कानूनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, मानव बेचविखन, छाउपडी प्रथा, यौनहिँसा, आदि) संचालन नभएको ।	बार्षिक विकास कार्यक्रम
५६	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	कानूनी साक्षरता	स्थानीय तहमा महिलाको लागि संचालित कानूनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, मानव बेचविखन, छाउपडी प्रथा, यौनहिँसा, आदि) बाट उनीहरु लाभान्वित भए/नभएको ।	०।५	स्थानीय तहमा महिलाको लागि संचालित कानूनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, मानव बेचविखन, छाउपडी प्रथा, यौनहिँसा, आदि) बाट ८०% भन्दा बढी सहभागीहरु लाभान्वित भएको ।	स्थानीय तहमा महिलाको लागि संचालित कानूनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, मानव बेचविखन, छाउपडी प्रथा, यौनहिँसा, आदि) बाट ५०% भन्दा बढी सहभागीहरु लाभान्वित भएको ।	स्थानीय तहमा महिलाको लागि संचालित कानूनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, मानव बेचविखन, छाउपडी प्रथा, यौनहिँसा, आदि) बाट ५०% भन्दा कम सहभागीहरु लाभान्वित भएको	तालीम पूर्वको परीक्षा ९एचभ तभकत० र तालीम पश्चात परीक्षा (उयकत तभकत) प्रतिवेदन
				३				

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
५७	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	विपद व्यवस्थापनमा समावेशिता	स्थानीय तहले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति लगायत कार्यविधि तयारी गर्दा महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायसँग परामर्श गरे÷नगरेको र यस्ता दस्ताबेजमा उक्त वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान राखे/नराखेको ।	०।५	स्थानीय तहले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति लगायत कार्यविधि तयारी गर्दा महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायसँग परामर्श गरेको र यस्ता दस्ताबेजमा उक्त वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान राखेको ।	स्थानीय तहले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति लगायत कार्यविधि तयारी गर्दा महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायसँग परामर्श गरेको तर यस्ता दस्ताबेजमा उक्त वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान नराखेको ।	स्थानीय तहले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति लगायत कार्यविधि तयारी गर्दा महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायसँग परामर्श नगर्नुका साथै यस्ता दस्ताबेजमा उक्त वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान नराखेको ।	विपद व्यवस्थापन सम्वन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति तथा कार्यविधि
५८	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	विपद व्यवस्थापनमा समावेशिता	स्थानीतहमा विपद सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्याङ्क राखी आपतकालीन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण गरे/नगरेको ।	१	स्थानीतहमा विपद सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्याङ्क राखी आपतकालीन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण गरेको ।	स्थानीतहमा विपद सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्याङ्क राखेको तर सो अनुरूप आपतकालीन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण नगरेको ।	स्थानीतहमा विपद सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्याङ्क नराख्रनुको साथै आपतकालीन कार्य सञ्चालन तथा राहत वितरण नगरेको ।	स्थानीयतहको विपद व्यवस्थापन तथा जोखिम न्यूनीकरण सम्वन्धी दस्तावेज

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
५९	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	विपद व्यवस्थापनमा समावेशिता	समुदायमा आधारित विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य संचालन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायलाई सहभागी गराई उनीहरूलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखे/नराखेको ।	१	समुदायमा आधारित विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य संचालन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायलाई सहभागी गराई उनीहरूलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखेको ।	समुदायमा आधारित विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य संचालन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायलाई सहभागी गराएको तर उनीहरूलाई पहिलो प्राथमिकतामा नराखेको ।	समुदायमा आधारित विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य संचालन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायलाई सहभागी नगराउनुको साथै उनीहरूलाई प्राथमिकतामा नराखेको ।	प्राथमिकता दिईएका आधारहरु तथा सहभागी विवरण
६०	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	विपद व्यवस्थापनमा समावेशिता	विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायको सहभागितामा निर्णय हुने गरे/नगरेको ।	१	विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा सधै महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायको सहभागितामा निर्णय हुने गरेको ।	विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा कहिलेकाहींमात्र महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायको सहभागितामा निर्णय हुने गरेको ।	विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायको सहभागितामा निर्णय हुने नगरेको ।	विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन कार्यविधी
				३।५				
६१	सेवा प्रवाह २०	पूर्वाधार विकास	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजाईन, लागत अनुमान तयार गर्दाका बखत संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी	१	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजाईन, लागत अनुमान तयार गर्दाका बखत संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्वाध प्रयोग गर्न सकिने गरी	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजाईन, लागत अनुमान तयार गर्दाका बखत संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजाईन, लागत अनुमान तयार गर्दाका बखत संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरी	लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, बालबालिका र अपाङ्गता मैत्री/ संबेदनशील संरचनाको स्वीकृत ड्रइङ, डिजायन, तथा लागत अनुमान

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
			लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, बालबालिका र अपाङ्गता मैत्री/ संबेदनशील संरचनाको प्रावधान सहित हुने गरे/नगरेको ।		लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, बालबालिका र अपाङ्गता मैत्री/ संवेदनशील संरचनाको प्रावधान सहित हुने गरेको ।	लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, बालबालिका र अपाङ्गता मैत्री/ संवेदनशील संरचनाको प्रावधान आंशिकरुपमा मात्र हुने गरेको ।	लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, बालबालिका र अपाङ्गता मैत्री/ संवेदनशील संरचनाको प्रावधान सहित हुने नगरेको ।	
६२	सेवा प्रवाह २०	पूर्वाधार विकास	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरु, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गतामैत्री तथा बालमैत्री दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गरे/नगरेको ।	१	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरु, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गतामैत्री तथा बालमैत्री दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गरेको ।	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरु, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा आंशिकरूपमा मात्र महिला, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गतामैत्री तथा बालमैत्री दृष्टिकोणबाट निर्माण गरेको ।	स्थानीय तहका भवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरु, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गतामैत्री तथा बालमैत्री दृष्टिकोणबाट उपयुक्त हुने गरी निर्माण नगरेको ।	लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, बालबालिका र अपाङ्गता मैत्री ÷ संबेदनशील संरचनाको स्वीकृत ड्र्इङ, डिजायन, तथा लागत अनुमान

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
६३	सेवा प्रवाह २०	पूर्वाधार विकास	स्थानीय तहले १५०० वर्गफिटभन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गतामैत्री तथा बालमैत्री दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना निर्माण गर्ने प्रावधान सहित स्विकृति दिने गरे÷गरेको तथा सो वमोजिम निर्माण कार्य हुने गरे/नगरेको ।	०।५	स्थानीय तहले १५०० वर्गफिटभन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गतामैत्री तथा बालमैत्री दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना निर्माण गर्ने प्रावधान सहित स्विकृति दिने गरेको तथा सो वमोजिम निर्माण कार्य हुने गरेको ।	स्थानीय तहले १५०० वर्गफिटभन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गतामैत्री तथा बालमैत्री दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना निर्माण गर्ने प्रावधान सहित स्विकृति दिने गरेको भएतापनि सो वमोजिम निर्माण कार्य हुने नगरेको ।	स्थानीय तहले १५०० वर्गफिटभन्दा बढी प्लीन्थ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथा संरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गतामैत्री तथा बालमैत्री दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना निर्माण गर्ने प्रावधान सहित स्विकृती दिने नगरेको	स्थानीय तहबाट स्वीकृत ड्रइङ, डिजाइन, तथा नक्शा
६४	सेवा प्रवाह २०	पूर्वाधार विकास	स्थानीय तहले महिला लगायत लक्षित समुदायलाई लक्ष्य गरी परम्परागत तथा आधुनिक उर्जा (जलविद्युत लगायत विभिन्न वैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो, आदि) को प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू संचालन गरे/नगरेको ।	०।५	स्थानीय तहले महिला लगायत लक्षित समुदाय सबैलाई समेटी परम्परागत तथा आधुनिक उर्जा (जलविद्युत लगायत विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो, आदि) को प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू संचालन गरेको ।	स्थानीय तहले महिला लगायत लक्षित समुदायलाई आंशिकरूपमा मात्र समेट्नेगरी परम्परागत तथा आधुनिक उर्जा (जलविद्युत लगायत विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो, आदि) को प्रयोग गर्न प्रोत्साहन	स्थानीय तहले महिला लगायत लक्षित समुदायलाई समेटी परम्परागत तथा आधुनिक उर्जा (जलविद्युत लगायत विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो, आदि) को प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू संचालन नगरेको ।	प्रोत्साहन गर्ने नीति तथा आयोजनाहरू

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
						गर्ने आयोजनाहरू संचालन गरेको ।		
				३				
६५	सेवा प्रवाह २०	प्रजनन स्वास्थ्य	प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त तथा खतरायुक्त काममा नलगाउने व्यवस्था गरी सोको कार्यन्वयन गरे/नगरेको ।	१	प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त तथा खतरायुक्त काममा नलगाउने व्यवस्था गरी सोको कार्यन्वयन समेत गरेको ।	प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त तथा खतरायुक्त काममा नलगाउने व्यवस्था गरेको तर सोको कार्यन्वयन नगरेको ।	प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त तथा खतरायुक्त काममा नलगाउने व्यवस्था नगरेको	प्रजनन् स्वास्थ्य सम्वन्धी स्वीकृत वार्षिक नीति र कार्यक्रम
६६	सेवा प्रवाह २०	प्रजनन स्वास्थ्य	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पाताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरुमा कर्मचारी लगायत सेवाग्राहीलाई लक्षित गरी अलग्गै स्तनपानकक्षको व्यवस्था गरे नगरेको र सो को कार्यन्वयन भए/नभएको ।	०।५	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पाताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरुमा कर्मचारी लगायत सेवाग्राहीलाई लक्षित गरी अलग्गै स्तनपानकक्षको व्यवस्था गरेको र सो को कार्यन्वयन समेत भएको ।	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पाताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरुमा कर्मचारी लगायत सेवाग्राहीलाइ लक्षित गरी अलग्गै स्तनपानकक्षको व्यवस्था गरेता पनि र सो को कार्यन्वयन नभएको ।	स्थानीय तहको कार्यालय, अस्पाताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरुमा कर्मचारी लगायत सेवाग्राहीलाइ लक्षित गरी अलग्गै स्तनपानकक्षको व्यवस्था नगरेको ।	अलग्गै स्तनपान कक्षको व्यवस्था

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
६७	सेवा प्रवाह २०	प्रजनन स्वास्थ्य	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा, जनस्वास्थ लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू (सुत्केरी हुँदाको स्वास्थ्य अवस्था सुधार गर्न, किशोरीहरूको लागि प्रजनन र यौन शिक्षा आदानप्रदान गर्न, एचआईभी एड्स, स्तन क्यान्सर, पाठेघरको क्यान्सर र आङ्ग खस्ने लगायतका विषयहरु) संचालन गरे/नगरेको	१	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा, जनस्वास्थ लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू सवै वडाहरुमा संचालन गरेको ।	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा, जनस्वास्थ लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी केहि कार्यक्रमहरू केहि वडाहरुमा मात्र संचालन गरेको ।	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा, जनस्वास्थ लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी कुनै पनि विशेष कार्यक्रमहरू संचालन नगरेको ।	वार्षिक विकास कार्यक्रम
६८	सेवा प्रवाह २०	प्रजनन स्वास्थ्य	महिला, आर्थिकरूपले विपन्न घर परिवार लगायत लक्षित समुहको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट व्यवस्था गरे÷नगरेको तथा सोको कार्यान्वयन गरे/नगरेको ।	०।५	महिला, आर्थिकरूपले विपन्न घर परिवार लगायत लक्षित समुहको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट व्यवस्था गरी सोको कार्यान्वयन पनि गरेको ।	महिला, आर्थिकरूपले विपन्न घर परिवार लगायत लक्षित समुहको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट व्यवस्था गरेता पनि सोको कार्यान्वयन नगरेको ।	महिला, आर्थिकरूपले विपन्न घर परिवार लगायत लक्षित समुहको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट व्यवस्था नगरेको	आवधिक तथा वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम
				3				

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
६९	सेवा प्रवाह २०	शिक्षा कार्यक्रम	स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्र भित्रका विद्यालय जाने उमेर समुहका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रवन्ध मिलाए÷नमिलाएको र सो उमेर समुहका सबै बालबालिकाहरु विद्यालय भर्ना भए/नभएको ।	१	स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्र भित्रका विद्यालय जाने उमेर समुहका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रवन्ध मिलाएको र सो वमोजिम सबै बालबालिकाहरु विद्यालय भर्ना भएको ।	स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्र भित्रका विद्यालय जाने उमेर समुहका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रवन्ध मिलाएको तर सो वमोजिम सबै बालबालिकाहरु विद्यालय भर्ना नभएको ।	स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्र भित्रका विद्यालय जाने उमेर समुहका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रवन्ध नमिलाएको ।	विद्यालयमा भर्ना गराउने सम्वन्धी निर्णय
७०	सेवा प्रवाह २०	शिक्षा कार्यक्रम	स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्र भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालबालिका तथा लक्षित समूदायका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक, शैक्षिक सामाग्री तथा पोसाक र छात्रबृत्तिको व्यवस्था गरी निष्पक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाए/नमिलाएको ।	१	स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्र भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालबालिका तथा लक्षित समूदायका सबै बालबालिकालाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक, शैक्षिक सामाग्री तथा पोसाक र छात्रबृत्तिको व्यवस्था गरी निष्पक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाएको ।	स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्र भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालबालिका तथा लक्षित समूदायका केही बालबालिकाहरुलाई मात्र दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक, शैक्षिक सामाग्री तथा पोसाक र छात्रबृत्तिको व्यवस्था गरी निष्पक्ष वितरण हुने प्रवन्ध मिलाएको ।	स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्र भित्रका आर्थिक अवस्था कमजोर भएका परिवारका बालबालिका तथा लक्षित समूदायका बालबालिकाहरुलाई दिवा खाजा, निशुल्क पाठ्यपुस्तक, शैक्षिक सामाग्री तथा पोसाक र छात्रबृत्तिको व्यवस्था नगरेको ।	वार्षिक विकास कार्यक्रम
७१	सेवा प्रवाह २०	शिक्षा कार्यक्रम	निरक्षर महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने नीति तथा वजेट र कार्यक्रम भए/नभएको तथा	०।५	निरक्षर महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने नीति तथा वजेट र कार्यक्रम भएको तथा सो	निरक्षर महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने नीति तथा वजेट र कार्यक्रम भए तापनि सो	निरक्षर महिलाहरूको लागि शिक्षा सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने नीति तथा वजेट र कार्यक्रम नभएको ।	स्वीकृत आवधिक तथा वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्रांसांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
			सो अनुरूप कार्यक्रमहरु (जस्तैः अभिभावक शिक्षा, प्रौढ तथा किशोरी कक्षा, आदि) कार्यान्वयन भए/ नभएको ।		अनुरूप कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन भएको ।	अनुरूप कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन नभएको ।		
७२	सेवा प्रवाह २०	शिक्षा कार्यक्रम	विद्यालयमा छात्र र छात्रा तथा यौनिक अल्पसंख्यकका लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, पानीको व्यवस्था, किशोरी छात्राको लागि सेनेटरि प्याड, साबुन लगायत आवश्यक सामाग्रीको व्यवस्थाको साथै यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन हुने गरे/नगरेको	१	विद्यालयमा छात्र र छात्रा तथा यौनिक अल्षसंख्यकका लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, पानीको व्यवस्था, किशोरी छात्राको लागि सेनेटरि प्याड, साबुन लगायत आवश्यक सामाग्रीको व्यवस्थाको साथै यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन हुने गरेको	विद्यालयमा छात्र र छात्रा तथा यौनिक अल्पसंख्यकका लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, पानीको व्यवस्था, किशोरी छात्राको लागि सेनेटरि प्याड, साबुन लगायत आवश्यक सामाग्रीको व्यवस्था गरेको तर यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन हुने नगरेको ।	विद्यालयमा छात्र र छात्रा तथा यौनिक अल्पसंख्यकका लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, पानीको व्यवस्था, किशोरी छात्राको लागि सेनेटरि प्याड, साबुन लगायत आवश्यक सामाग्रीको व्यवस्था नगर्नुको साथै यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन हुने नगरेको ।	वार्षिक नीति तथा योजना र सम्वद्ध निर्णयहरु
				३।५				
७३	सेवा प्रवाह २०	खानेपानी सरसफाई	स्थानीयतहका कार्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरूमा सफा पिउने पानी, हात धुने व्यवस्था, महिला, पुरुष तथा यौनिक अल्पसंख्यकको लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था र साबुन तथा	१	स्थानीयतहका कार्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरूमा सफा पिउने पानी, हात धुने व्यवस्था, महिला, पुरुष तथा यौनिक अल्पसंख्यकको लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था र साबुन तथा	स्थानीयतहका कार्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरूमा सफा पिउने पानी, हात धुने व्यवस्था, महिला, पुरुष तथा यौनिक अल्पसंख्यकको लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था र साबुन तथा	स्थानीयतहका कार्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरूमा सफा पिउने पानी, हात धुने व्यवस्था, महिला, पुरुष तथा यौनिक अल्पसंख्यकको लागि अलग्गै शौचालय लगायत साबुन तथा स्यानिटाइजर	वार्षिक नीति तथा योजना र सम्वद्ध निर्णयहरु

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
			स्यानिटाइजर, आदिको प्रवन्ध गरे/नगरेको ।		स्यानिटाइजर, आदिको प्रवन्ध गरेको ।	स्यानिटाइजर आदिको प्रवन्ध आंशिकरूपमा गरेको ।	आदिको प्रवन्ध नगरेको ।	
७४	सेवा प्रवाह २०	खानेपानी सरसफाई	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरुको सक्रिय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुक्त पालिका, घरघरमा शौचालय, पिउने पानी, पोखरी टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे/नगरेको ।	१	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरुको सक्रिय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुक्त पालिका, घरघरमा शौचालय, पिउने पानी, पोखरी निर्माण, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरेको ।	स्थानीय तहको आयोजनामा वडा वडामा खुला दिसामुक्त पालिका, घरघरमा शौचालय, पिउने पानी, पोखरी निर्माण, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरेको तर स्थानीय महिलाहरुको सक्रिय सहभागिता हुने नगरेको ।	स्थानीय तहको आयोजनामा वडा वडामा खुला दिसामुक्त पालिका, घरघरमा शौचालय, पिउने पानी, पोखरी निर्माण, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने नगरेको ।	वार्षिक नीति तथा योजना र सम्वद्ध निर्णयहरु
७५	सेवा प्रवाह २०	खानेपानी सरसफाई	स्थानीय तहका सबै गाउँ, वस्ती तथा टोलटोलमा कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसाबारी, कौसीखेती तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र	०।५	स्थानीय तहका सबै गाउँ, वस्ती तथा टोलटोलमा कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसाबारी, कौसीखेती तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र	स्थानीय तहका गाउँ, वस्ती तथा टोलटोलमा कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसाबारी, कौसीखेती तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरूषको समान सहभागिता	स्थानीय तहका गाउँ, वस्ती तथा टोलटोलमा कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसाबारी, कौसीखेती तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरूषको समान सहभागिता	वार्षिक नीति तथा योजना र सम्वद्ध निर्णयहरु

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
			पुरूषको समान सहभागिता अभिवृर्द्धिध गर्न जनचेतना लगायत कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे/नगरेको ।		पुरूषको समान सहभागिता अभिवृर्द्धिध गर्न जनचेतना लगायत कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरेको ।	अभिवृर्द्धिध गर्न जनचेतना लगायत कार्यक्रम केही गाउँ वस्तीहरुमा मात्र सञ्चालन हुने गरेको ।	अभिवृर्द्धिध गर्न जनचेतना लगायत कार्यक्रम कुनै पनि गाउँ वस्तीहरुमा सञ्चालन हुने नगरेको ।	
७६	सेवा प्रवाह २०	खानेपानी सरसफाई	स्थानीय तहका गाउँ, टोल, वस्तीहरूमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परम्परागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ जस्ता कार्यक्रम स्वीकृत भए/नभएको र ति कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा स्थानीय महिलाहरुको सक्रिय सहभागितामा हुने गरे/नगरेको ।	१	स्थानीय तहका गाउँ, टोल, वस्तीहरूमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परम्परागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ जस्ता कार्यक्रम स्वीकृत भएको र ति कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा स्थानीय महिलाहरुको सक्रिय सहभागितामा हुने गरेको ।	स्थानीय तहका गाउँ, टोल, वस्तीहरूमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परम्परागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ जस्ता कार्यक्रम स्वीकृत भए तापनि ति कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा स्थानीय महिलाहरुको सक्रिय सहभागितामा हुने नगरेको ।	स्थानीय तहका गाउँ, टोल, वस्तीहरूमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परम्परागत इनार र कुवाको पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ जस्ता कार्यक्रम स्वीकृत नभएको	वार्षिक नीति तथा योजना र सम्वद्ध निर्णयहरु
				३।५				

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
७७	सेवा प्रवाह २०	स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन	स्थानीय तहको आवधिक योजना, वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गर्दा बेरोजगारी र गरीबी नक्साङ्कन समेतको आधार लिई महिला तथा लक्षित समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू समावेश गरी कार्यान्वियन गरे/नगरेको ।	१	स्थानीय तहको आवधिक योजना, वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गर्दा बेरोजगारी र गरीबी नक्साङ्कन समेतको आधार लिई महिला तथा लक्षित समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू समावेश गरी कार्यान्वियन गरेको ।	स्थानीय तहको आवधिक योजना, वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गर्दा बेरोजगारी र गरीबी नक्साङ्कन समेतको आधार लिई महिला तथा लक्षित समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू समावेश गरे तापनि कार्यान्वियन नगरेको ।	स्थानीय तहको आवधिक योजना, वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गर्दा बेरोजगारी र गरीबी नक्साङ्कन समेतको आधार लिई महिला तथा लक्षित समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू समावेश नगरेको ।	आवधिक योजना, वार्षिक नीति तथा योजना र सम्वद्ध निर्णयहरु
७८	सेवा प्रवाह २०	स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन	स्थानीय तहले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा लक्षित समुहको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयवन गरे/नगरेको ।	१	स्थानीय तहले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा लक्षित समुहको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयवन गरेको ।	स्थानीय तहले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा लक्षित समुहको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरे तापनि कार्यान्वियन नगरेको ।	स्थानीय तहले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा लक्षित समुहको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय नगरेको ।	वार्षिक नीति तथा योजना र सम्वद्ध निर्णयहरु
७९	सेवा प्रवाह २०	स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, खाद्य प्रविधी, वन, स्वास्थ्य र पूर्वाधार लगायतका विषय सम्बन्धी प्राविधिक)र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने नीति	०।५	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, खाद्य प्रविधी, वन, स्वास्थ्य र पूर्वाधार लगायतका विषय सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने नीति	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, खाद्य प्रविधी, वन, स्वास्थ्य र पूर्वाधार लगायतका विषय सम्बन्धी प्राविधिक)र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने नीति	ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, खाद्य प्रविधी, वन, स्वास्थ्य र पूर्वाधार लगायतका विषय सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक	आवधिक योजना, वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्रासांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
			लिई सो अनुरूप कार्यक्रम संचालन गरे/नगरेको ।		लिई सो अनुरूप कार्यक्रम संचालन गरेको ।	लिए तापनि कार्यक्रम संचालन नगरेको ।	परिचालक तयार गर्ने नीति नलिएको ।	
८०	सेवा प्रवाह २०	स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थापन	गरिब तथा लक्षित समुहको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापन गर्ने स्थानीय तहको नीति रहे÷नहरेको र सो अनुरूप कार्यक्रम कार्यान्वियन भए/नभएको ।	०।५	गरिब तथा लक्षित समुहको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापन गर्ने स्थानीय तहको नीति रहेको र सो अनुरूप कार्यक्रम कार्यान्वियन भएको ।	गरिब तथा लक्षित समुहको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापन गर्ने स्थानीय तहको नीति रहे तापनि सो अनुरूप कार्यक्रम कार्यान्वियन नभएको ।	गरिब तथा लक्षित समुहको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापन गर्ने स्थानीय तहको नीति नहरेको ।	सहकारी संस्था प्रवद्र्धन सम्वन्धी नीति
				3				
८१	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	सुशासन	स्थानीय तहले सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र सुशासन प्रवर्द्धनका बिषयमा नीति, कानून जारी गरी सोही बमोजिम तोकिएका पदाधिकारी/ समिति/कार्यदलबाट निर्णय गरी कार्य गर्ने गरेको वा तदर्थ (पटके/ स्वेच्छाअनुरूप) निर्णय गरी कार्य हुने गरेको ।	०।५	स्थानीय तहले सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र सुशासन प्रवर्द्धनका बिषयमा नीति, कानून जारी गरी सोही बमोजिम तोकिएका पदाधिकारी/ समिति/ कार्यदलबाट निर्णय गरी कार्य गर्ने गरेको ।	स्थानीय तहले सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र सुशासन प्रवर्द्धनका बिषयमा नीति, कानून जारी गरेको तर सोही बमोजिम तोकिएका पदाधिकारी/ समिति/ कार्यदलबाट निर्णय नगरी तदर्थ (पटके/स्वेच्छा अनुरूप) निर्णय गरी कार्य हुने गरेको ।	स्थानीय तहले सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र सुशासन प्रवर्द्धनका बिषयमा नीति, कानून जारी गरी सोही बमोजिम तोकिएका पदाधिकारी/ समिति/कार्यदलबाट निर्णय गरी कार्य गर्ने नगरी तदर्थ (पटके/स्वेच्छाअनुरूप) निर्णय गरी कार्य हुने गरेको ।	स्थानीय तहले सेवा प्रवाह,विकास निर्माण र सुशासन प्रवर्धनका बिषयमा जारी गरेका नीति तथा कानून

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
८२	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	सुशासन	स्थानीय तहले विधिको शासन प्रवद्र्धन, जनसहभागिता अभिवृद्धि, भ्रष्टाचार विरूद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा लक्षित समुहलाई अग्राधिकार दिने नीति लिई सो वमोजिम कार्यान्वयन गरे/नगरेको ।	१	स्थानीय तहले विधिको शासन प्रवद्र्धन, जनसहभागिता अभिवृद्धि, भ्रष्टाचार विरूद्ध शून्य सहनशीलता,सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा लक्षित समुहलाई अग्राधिकार दिने नीति लिई सो वमोजिम कार्यान्वयन गरेको ।	स्थानीय तहले विधिको शासन प्रवद्र्धन, जनसहभागिता अभिवृद्धि, भ्रष्टाचार बिरूद्ध शून्य सहनशीलता,सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा लक्षित समुहलाई अग्राधिकार दिने नीति लिए तापनि सो वमोजिम कार्यान्वयन नगरेको ।	स्थानीय तहले विधिको शासन प्रवर्धन, जनसहभागिता अभिवृद्धि, भ्रष्टाचार बिरूद्ध शून्य सहनशीलता,सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा लक्षित समुहलाई अग्राधिकार दिने नीति नलिएको ।	सम्बद्ध कानून, नीति तथा कार्यविधि
८३	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	सुशासन	महिला अधिकार तथा समानताका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको/नगरेको ।	१	महिला अधिकार तथा समानताका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको ।	महिला अधिकार तथा समानताका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय भए तापनि कार्यान्वयन नगरेको ।	महिला अधिकार तथा समानताका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वयन गर्ने नगरेको	स्वीकृत नीति तथा कार्यक्रम
८४	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	सुशासन	संयुक्त राष्ट्रसंघीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा उल्लेख भए अनुरुपका प्रतिवद्धता कार्यान्वयन गर्न रकम विनियोजन गरी कार्यक्रम संचालन गरे/नगरेको ।	१	संयुक्त राष्ट्रसंघीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा उल्लेख भए अनुरुपका प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न रकम विनियोजन गरी कार्यक्रम संचालन गरेको ।	संयुक्त राष्ट्रसंघीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा उल्लेख भए अनुरुपका प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न रकम विनियोजन गरे तापनि कार्यक्रम संचालन नगरेको ।	संयुक्त राष्ट्रसंघीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा उल्लेख भए अनुरुपका प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न रकम विनियोजन नगरेको ।	नीति तथा कार्यक्रम

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
				३।५				
८५	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	उत्तरदायित्व तथा जवाफदेहिता	स्थानीय तहले नियमितरुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरे/नगरेको ।	१	स्थानीय तहले नियमितरुपमा संचालित सबै कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरेको ।	स्थानीय तहले आंशिकरुपमा केहि कार्यक्रमको मात्र सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरेको ।	स्थानीय तहले कुनैपनि कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने नगरेको ।	सम्बद्ध कानून, नीति तथा कार्यविधि
८६	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	उत्तरदायित्व तथा जवाफदेहिता	स्थानीय तहले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित समुहका व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको उपस्थिति रहने गरे/नगरेको	१	स्थानीय तहले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित समुहका व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको उपस्थिति रहने गरेको	स्थानीय तहले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित समुहका केही व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको कहिलेकाहीं मात्र उपस्थिति रहने गरेको	स्थानीय तहले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित समुहका व्यक्ति तथा समुदायका सदस्यको उपस्थिति रहने नगरेको	वार्षिक विकास कार्यक्रम

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
८७	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	उत्तरदायित्व तथा जवाफदेहिता	स्थानीय तहले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित समुदायको तर्फबाट स्थानीय तहले लिएको नीति तथा कार्यक्रम र सो को कार्यान्वयका विषयमा प्रश्न उठ्ने गरे/नगरेको र सोको अभिलेख राखी उठेका प्रश्नउपर स्थानीय तहबाट सम्बोधन हुने गरे/नगरेको ।	०।५	स्थानीय तहले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित समुदायको तर्फबाट स्थानीय तहले लिएको नीति तथा कार्यक्रम र सो को कार्यान्वयका विषयमा उठेका प्रश्नहरुको अभिलेख राखी सम्बोधन हुने गरेको ।	स्थानीय तहले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित समुदायको तर्फबाट स्थानीय तहले लिएको नीति तथा कार्यक्रम र सो को कार्यान्वयका विषयमा उठेका प्रश्नहरुको अभिलेख राखे तापनि सम्बोधन हुने नगरेको ।	स्थानीय तहले गर्ने सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित समुदायको तर्फबाट स्थानीय तहले लिएको नीति तथा कार्यक्रम र सोको कार्यान्वयका विषयमा उठेका प्रश्नहरुको अभिलेख राखे र सम्बोधन गर्ने नगरेको ।	वार्षिक विकास कार्यक्रम
८८	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	उत्तरदायित्व तथा जवाफदेहिता	स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याएए/नल्याएको ।	०।५	स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको ।	स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरे तापनि कार्यान्वयनमा नल्याएको ।	स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत नै नगरेको ।	स्वीकृत आचार संहिता
				३				

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
८९	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	सुचना तथा सञ्चार	स्थानीय तहले नियमितरुपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम सार्वजनिक गर्ने गरे÷नगरेको र महिला, लगायत अन्य सबै लक्षित समुहका लागि राखिएका कार्यक्रम तथा सोको बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिक गरे/नगरेको ।	१	स्थानीय तहले नियमितरुपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम सार्वजनिक गर्ने गरेको र महिला लगायत अन्य सबै लक्षित समुहका लागि राखिएका कार्यक्रम तथा सोको बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिक गरेको ।	स्थानीय तहले नियमितरुपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम सार्वजनिक गर्ने गरे तापनि महिला लगायत अन्य सबै लक्षित समुहका लागि राखिएका कार्यक्रम तथा सोको बजेटका सम्वन्धमा सरोकारवालाले थाहा पाउने गरी सार्वजनिक नगरेको ।	स्थानीय तहले नियमितरुपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम सार्वजनिक गर्ने नगरेको र महिला, लगायत अन्य सबै लक्षित समुहका लागि राखिएका कार्यक्रम तथा सोको बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिक गर्ने नगरेको ।	वार्षिक विकास कार्यक्रम
९०	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	सुचना तथा सञ्चार	स्थानीय तहले स्थानीय सूचना सबैले बुझ्ने गरी स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रशारण गर्ने गरे/नगरेको ।	१	स्थानीय तहले स्थानीय सूचना सबैले बुझ्ने गरी स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रशारण गर्ने गरेको ।	स्थानीय तहले स्थानीय सूचना प्रवाह तथा प्रशारण गर्ने गरे तापनि स्थानीय भाषामा गर्ने नगरेको ।	स्थानीय तहले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रशारण गर्ने नगरेको ।	नीति तथा कार्यक्रम
९१	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	सुचना तथा सञ्चार	स्थानीय तहले स्थानीय रेडियो, एफ.एम, छापा लगायत श्रब्यदृश्य समेतका सबै माध्यमद्वारा लैंगिक समानता तथा समावेशीकरण सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गरे/नगरेको	०।५	स्थानीय तहले स्थानीय रेडियो, एफ.एम, छापा लगायत श्रब्यदृश्य समेतका सबै माध्यमद्वारा लैंगिक समानता तथा समावेशीकरण सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गरेको ।	स्थानीय तहले स्थानीय रेडियो, एफ.एम, छापा लगायत श्रब्यदृश्य मध्ये केही माध्यमद्वारा मात्र लैंगिक समानता तथा समावेशीकरण सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गरेको ।	स्थानीय तहले स्थानीय रेडियो, एफ.एम, छापा लगायत श्रब्यदृश्य जस्ता कुनैपनि माध्यमद्वारा लैंगिक समानता तथा समावेशीकरण सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित नगरेको ।	नीति तथा कार्यक्रम

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
९२	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	सुचना तथा सञ्चार	स्थानीय तहमा महिला लगायत सबै लक्षित समुहमा सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट जनचेतना वृद्धि भएको/नभएको ।	०।५	स्थानीय तहमा महिला लगायत सबै लक्षित समुहमा सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट जनचेतना वृद्धि भएको ।	स्थानीय तहमा महिला लगायत केही लक्षित समुहमा सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट जनचेतना वृद्धि भएको ।	स्थानीय तहमा महिला लगायत कुनैपनि लक्षित समुहमा सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट जनचेतनामा वृद्धि नभएको ।	सहभागी तालिम÷कार्यक्रम पूर्वको मूल्याङ्कन प्रतिवेदन र तालिम पश्चातको मूल्याङ्कन प्रतिवेदन (एचभ तभकत बलम एयकत तभकत)
				३				
९३	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	अनुगमन मूल्यांकन	स्थानीय तहबाट संचालित कार्यक्रम तथा परियोजनाबाट सबै लक्षित वर्ग तथा समुदायले लाभ लिन सके/नसकेको ।	१	स्थानीय तहबाट संचालित कार्यक्रम तथा परियोजनाबाट सबै लक्षित वर्ग तथा समुदायले लाभ लिन सकेको ।	स्थानीय तहबाट संचालित कार्यक्रम तथा परियोजनाबाट केही लक्षित वर्ग तथा समुदायले मात्र लाभ लिन सकेको ।	स्थानीय तहबाट संचालित कार्यक्रम तथा परियोजनाबाट कुनैपनि लक्षित वर्ग तथा समुदायले लाभ लिन नसकेको ।	स्थलगत अनुगमन प्रतिवेदन
९४	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	अनुगमन मूल्यांकन	स्थानीय तहले संचालन गरेका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धी कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गरे/नगरेको ।	०।५	स्थानीय तहले संचालन गरेका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धी सबै कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गरेको ।	स्थानीय तहले संचालन गरेका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धी कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव आशिंकरुपमा मात्र विश्लेषण गरेको ।	स्थानीय तहले संचालन गरेका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्वन्धी कुनैपनि कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण नगरेको ।	स्थलगत अनुगमन प्रतिवेदन

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
९५	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	अनुगमन मूल्यांकन	स्थानीय तहको समीक्षा बैठकमा महिला लगायत सबै लक्षित वर्ग तथा समुदायको उपस्थितिमा उक्त वर्गसंग सम्वन्धित लक्षित कार्यक्रम उपर छलफल हुने गरे/नगरेको ।	०।५	स्थानीय तहको समीक्षा बैठकमा महिला लगायत सबै लक्षित वर्ग तथा समुदायको उपस्थितिमा उक्त वर्गसंग सम्वन्धित लक्षित कार्यक्रम उपर छलफल हुने गरेको ।	स्थानीय तहको समीक्षा बैठकमा महिला लगायत सबै लक्षित वर्ग तथा समुदायको उपस्थितिमा उक्त वर्गसंग सम्वन्धित लक्षित कार्यक्रम उपर कहिलेकाहीं केही कार्यक्रममा मात्र छलफल हुने गरेको ।	स्थानीय तहको समीक्षा बैठकमा महिला लगायत लक्षित वर्ग तथा समुदायको उपस्थितिमा कहिल्यैपनि छलफल हुने नगरेको ।	वार्षिक विकास कार्यक्रम
९६	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	अनुगमन मूल्यांकन	अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको पृष्ठपोषणलाई सम्बोधन गरी योजना तथा कार्यक्रम तयार गरे/नगरेको ।	१	अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको पृष्ठपोषणलाई सम्बोधन गरी योजना तथा कार्यक्रम तयार गरेको ।	अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको पृष्ठपोषणका केही विषयवस्तुलाई मात्र सम्बोधन गरी योजना तथा कार्यक्रम तयार गरेको ।	अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको पृष्ठपोषणलाई सम्बोधन गरी योजना तथा कार्यक्रम तयार नगरेको ।	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
				३				
९७	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	समन्वय र सम्बन्ध विस्तार	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गरे/नगरेको ।	१	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गरेको ।	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा आंशिकरुपमा मात्र सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गरेको ।	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण नगरेको ।	स्थानीय तहको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
९८	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	समन्वय र सम्बन्ध विस्तार	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच सञ्जाल निर्माण भई कार्यगत छलफल हुने गरे/नगरेको ।	०।५	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच सञ्जाल निर्माण भई कार्यगत छलफल वर्षमा कम्तिमा २ पटक हुने गरेको ।	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच सञ्जाल निर्माण भइ कार्यगत छलफल वर्षमा कम्तिमा १ पटक हुने गरेको ।	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच सञ्जाल निर्माण नभएको ।	कानून, नीति तथा कार्यविधि, आदिमा संजाल निर्माण सम्वन्धी व्यवस्था
९९	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	समन्वय र सम्बन्ध विस्तार	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम प्रदान गरे/नगरेको ।	१	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का अधिकांश प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम प्रदान गरेको ।	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का केही प्रतिनिधिलाई मात्र लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम प्रदान गरेको ।	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का प्रतिनिधिलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्वन्धी क्षमता विकास तालिम प्रदान नगरेको ।	वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम
१००	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	समन्वय र सम्बन्ध विस्तार	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धिको राष्ट्रिय कार्ययोजना, संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परिषद्बाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को राष्ट्रिय कार्ययोजना र मानव अधिकार सम्बन्धी	१	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धिको राष्ट्रिय कार्ययोजना, संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परिषद्बाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को राष्ट्रिय कार्ययोजना र मानव अधिकार सम्बन्धी	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धिको राष्ट्रिय कार्ययोजना, संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परिषद्बाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार सम्बन्धी राष्ट्रिय	महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धिको राष्ट्रिय कार्ययोजना, संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परिषद्बाट पारित प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० को राष्ट्रिय कार्ययोजना, मानव अधिकार सम्वन्धी राष्ट्रिय	वार्षिक नीति, योजना, बजेट तथा कार्यक्रम

क्रस	मूल बिषय	उप विषय	सूचक	प्राप्तांक	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
			राष्ट्रिय कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी कार्यान्वयन गरे/नगरेको ।		राष्ट्रिय कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी कार्यान्वयन गरेको ।	कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरे तापनि कार्यान्वयन नगरेको ।	कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन नगरेको ।	
				३।५				
		जम्मा		७८।५				

तालिका २ :

गल्छी गाउँपालिकाको लैङ्गिक समानता सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको शिर्षकगत प्राप्तांक तालिका, २०७९

क स	सूचक तथा उपसूचकहरु	अंक	प्राप्तांक
क	**नीति, कानून, योजना**	**२०**	**१४.००**
१	नीति र कानूनमा समावेशीता/सहभागिता	८	६.०
२	योजना तुर्जमा तथा कार्यान्वयन	८	५.०
३	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	४	३.०
ख	**संस्थागत ब्यवस्था**	**२०**	**१६.००**
४	कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	४	३.०
५	कार्यप्रणाली समावेशी	४	३.०
६	समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व	४	३.०
७	वित्त ब्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशीता	४	३.५
८	तथ्याङ्क संकलन तथा ब्यवस्थापन	४	३.५
ग	**मानव संसाधन तथा क्षमता विकास**	**२०**	**१६.५०**
९	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	८	७.०
१०	अनौपचारिक मूल्य,मान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना	४	३.०
११	कानूनी साक्षरता	४	३.०
१२	विपद ब्यवस्थापनमा समावेशीता	४	३.५
घ	**सेवा प्रवाह**	**२०**	**१६.००**
१३	पूर्वाधार विकास	४	३.०
१४	प्रजनन् स्वास्थ्य	४	३.०

क स	सूचक तथा उपसूचकहरु	अंक	प्राप्तांक
१५	शिक्षा कार्यक्रम	४	३.५
१६	खानोपनी तथा सरसफाइ	४	३.५
१७	स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार ब्यवस्थापन	४	३.०
ङ	**सुशासन तथा उत्तरदायित्व**	**२०**	**१६.००**
१८	सुशासन	४	३.५
१९	उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता	४	३.०
२०	सूचना तथा संचार	४	३.०
२१	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	४	३.०
२२	समन्वय र सम्बन्ध विस्तार	४	३.५
	जम्मा	**१००**	**७८.५**

तालिका ३ :

गल्छी गाउँपालिकाको लैङ्गिक समानता सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको माकुरी जालो

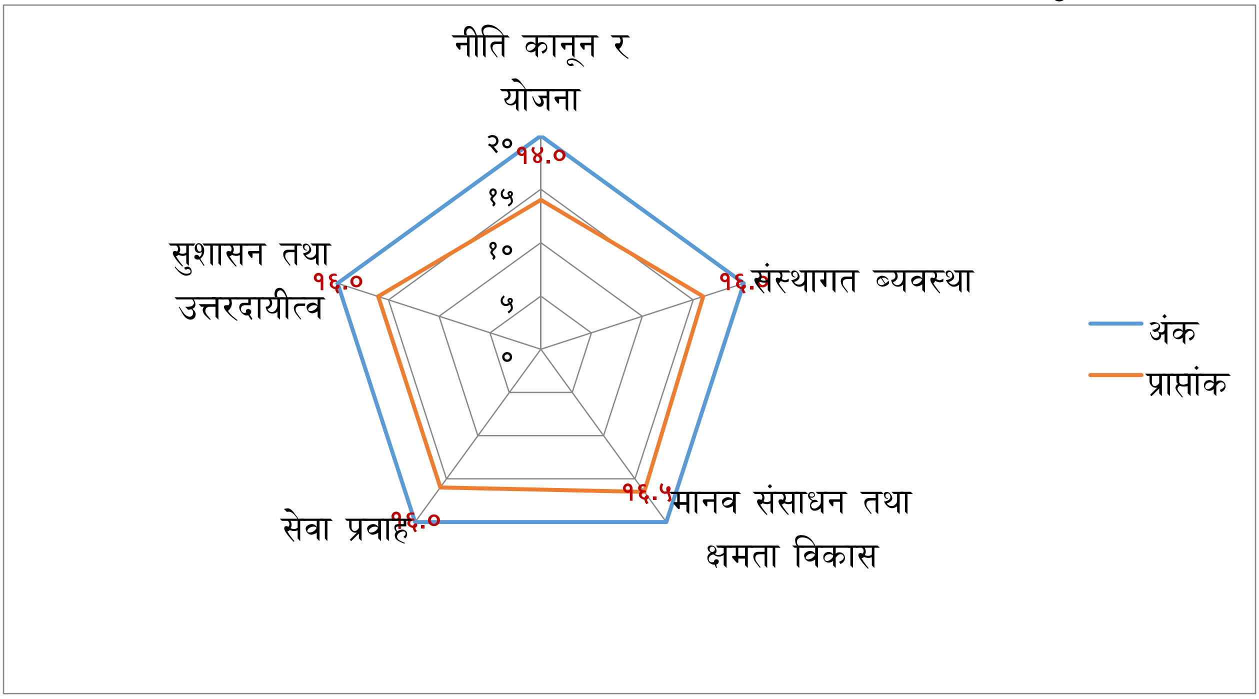

तालिका ४ :

गल्छी गाउँपालिकाको लैङ्गिक समानता सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको नतिजा बार चार्ट

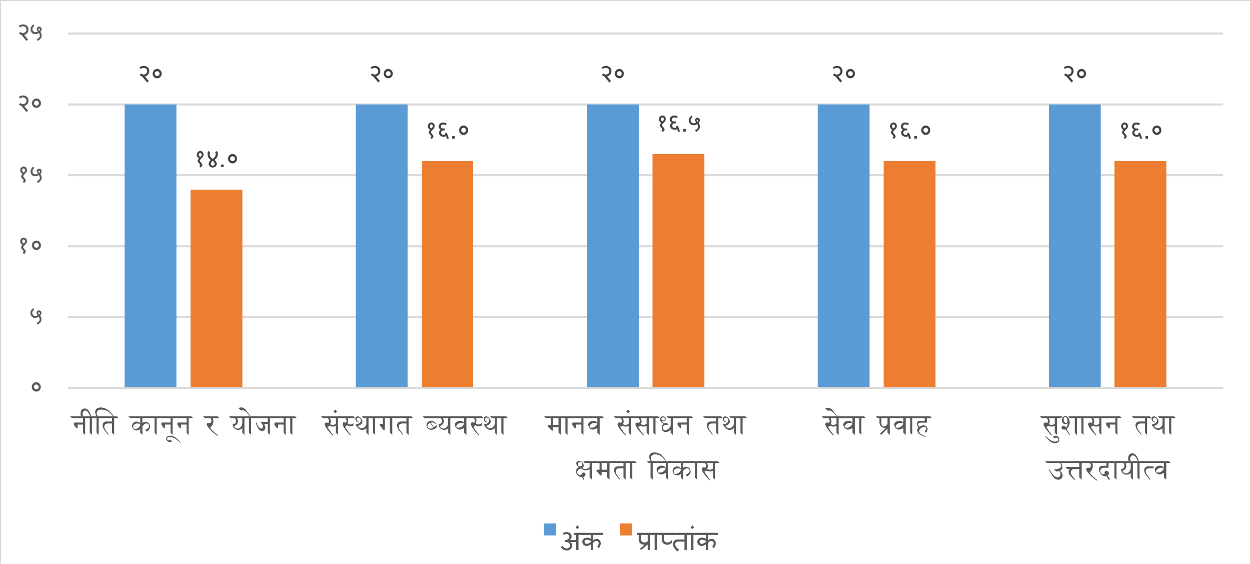

तालिका ५ :

गल्छी गाउँपालिकाको लैङ्गिक समानता सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको उप विषयक्षेत्रगत माकुरी जालो

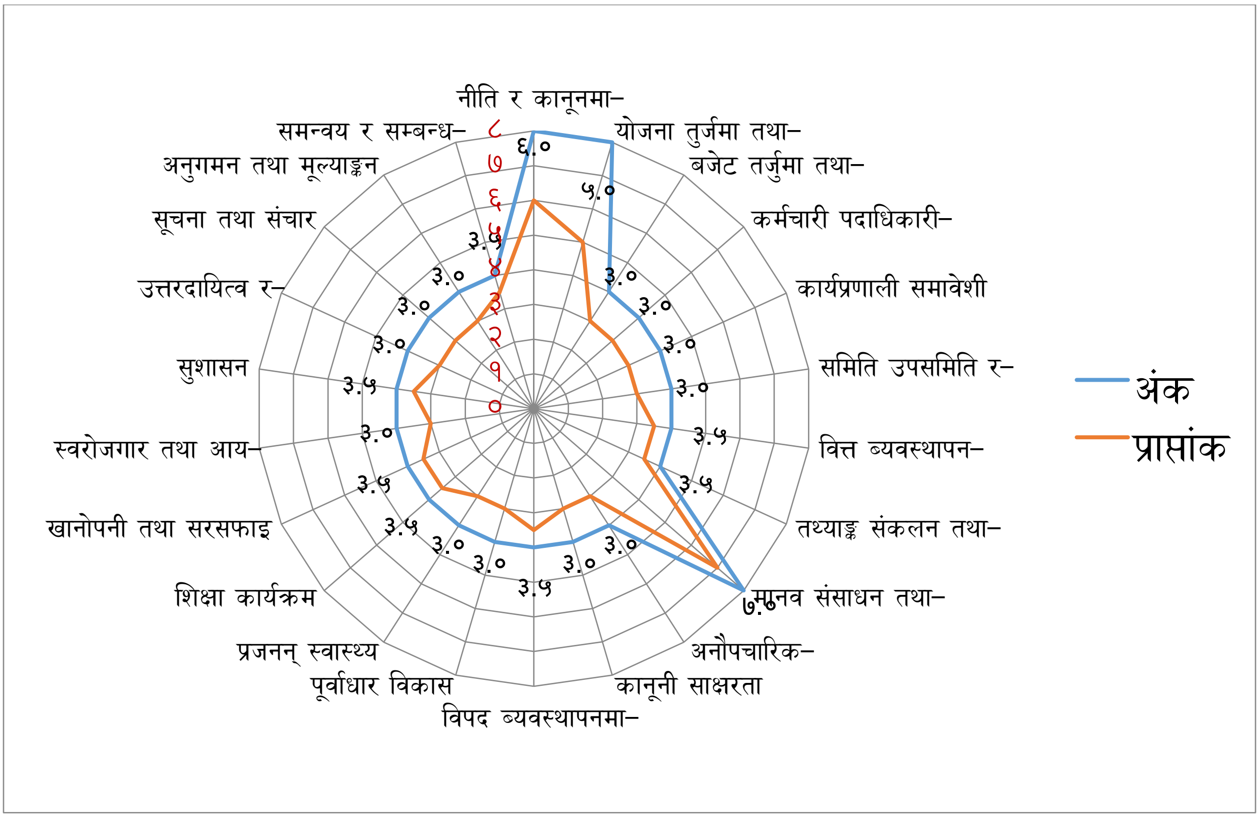

तालिका ६:

गल्छी गाउँपालिकाको लैङ्गिक समानता सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको उप विषयक्षेत्रगत बार चार्ट

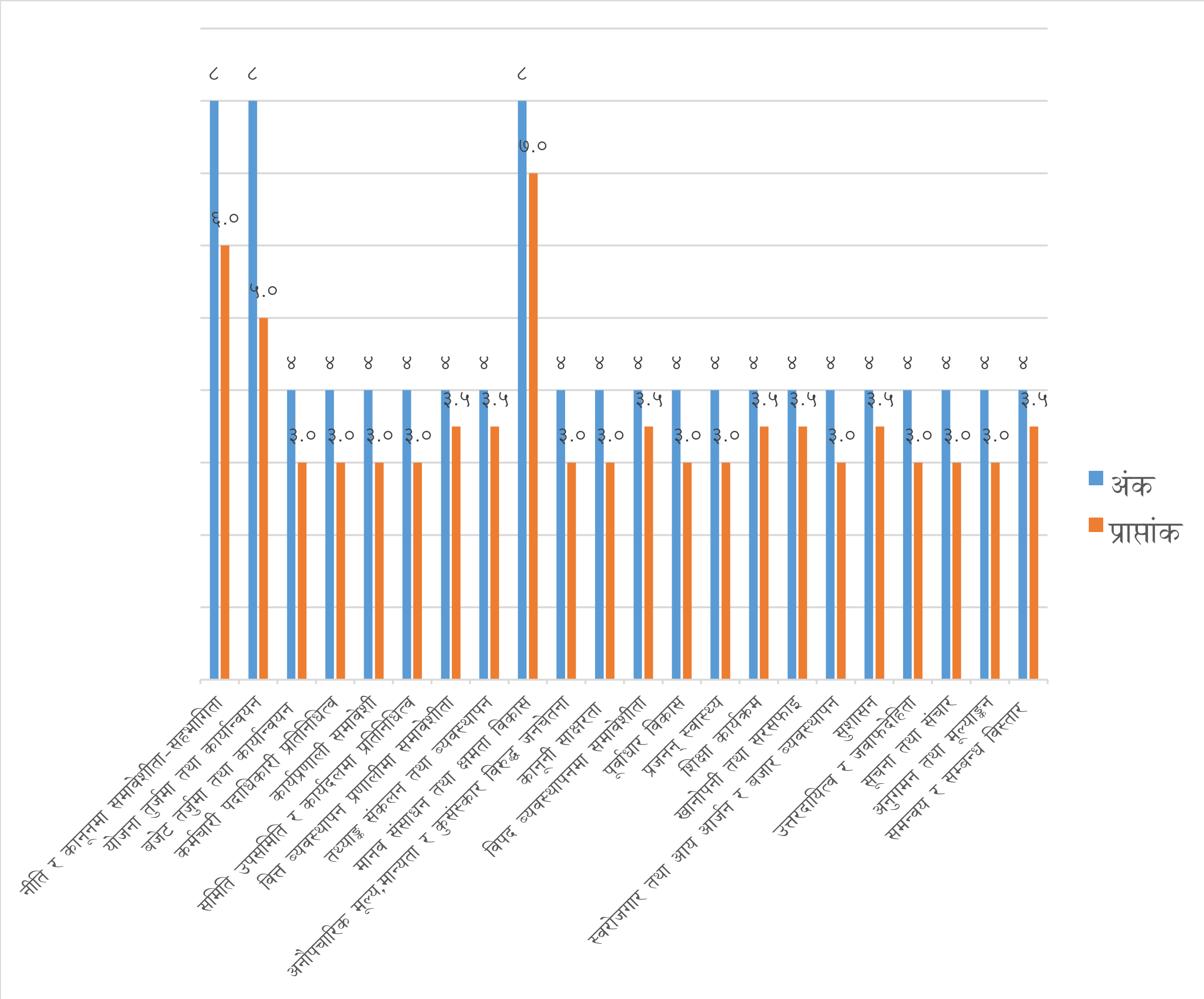

तालिका ७ : गल्छी गाउँपालिकाको लैङ्गिक समानता सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको समग्र मूल्यांकन अवस्था तथा परिणाम

अवस्था	बर्गिकरण	परिणाम
सवै सूचकको प्राप्तांक ८० वा सो भन्दा बढी	सर्वोत्तम	
सवै सूचकको प्राप्तांक ६० वा सो भन्दा बढि र ८० भन्दा कम	उत्तम	उत्तम (78.5)
सवै सूचकको प्राप्तांक ४० वा सो भन्दा बढि र ६० भन्दा कम	सामान्य	
सवै सूचकको प्राप्तांक ० वा सो भन्दा बढि र ४० भन्दा कम	कमजोर	

खण्ड तीन : अवस्था विश्लेषण

८ लैससास परीक्षण विश्लेषण औजारहरु

लैससार परीक्षणलाई विभिन्न औजारहरुको माध्यमबाट विश्लेषण गरिएका छन् । जसमा केहि औजारहरुको प्रयोग तथा उपादेयताका बारेमा तल प्रस्तुत गरिएका छन् ।

सुचकको लेखाजोखा : यस खण्डमा स्थानीय तहको लैङ्गिक समानता सामाजिक परीक्षण दिग्दर्शन २०७८ ले निर्धारण गरेका ५ वा विषयक्षेत्र २२ उपविषयक्षेत्र तथा १०० वटा सूचकलाई सामुहिक मूल्यांकन गरी अंक दिईएको छ । उक्त अंकका आधारमा माकुरीजालो, बारचार्ट तथा समग्र नतिजा खाका तयार गरिएका छन् । (तालिका १ देखि ७ सम्म)

अवस्था विश्लेषण : तालिका १ देखि ७ सम्म प्राप्त नतिजा, गाउँपालिकाका विभिन्न दस्तावेजको अध्ययन् विगतका लैससास परीक्षणका प्रतिवेदनहरु तथा मुख्य ब्यक्तिहरुसँगको छलफलका आधारमा स्थानीय तहको लैङ्गिक समानता सामाजिक परीक्षण दिग्दर्शन २०७८ को मागर्दशन बमोजिम गल्छीगाउँपालिकाको प्रमुख उपलब्धीहरु, विषयक्षेत्रगत रुपमा सवलपक्ष तथा सुधार गर्नुपर्ने पक्ष, परीक्षणका क्रममा प्राप्त तथ्यका खाधारमा बार्षिक विस्तुत कार्ययोजना तथा निश्कर्ष तथा सिफारिस तयार गरीएका छन् ।

खण्ड चार : प्रमुख उपलब्धीहरु

९.१ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणका मुख्य प्रासिहरु

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणको सान्दर्भिकता

क) नीति कानून योजनामा लैंङ्गीक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण :

गाउँपालिकाले तर्जुमा गर्ने कानुन (ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड), नीति र रणनीति तर्जुमा गर्दा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको दृष्टिले सकृय सहभागिता हुने गरेको पाईएन । तथापि यस्ता प्रकारका दस्तावेजहरु तयार गर्दा लिङ्ग, बर्ग, जातजाती, भाषीक समुदायका मानिसहरुलाई छलफलमा सहभागि गराई उनीहरुको सुझावलाई समेत समाविष्ट गरेर तयार पार्नुपर्ने देखिन्छ ।

गाउँपालिकाले तर्जुमा गरेका ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड, नीति र रणनीतिका बारेमा निर्वाचित पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुलाई नियमित रुपमा अभिमुखीकरण भएको पाइदैन । साथै स्वीकृत भएका कानुन र नीतिहरु वेवसाइटमा राखिएको पाइएको छ तर प्रकाशन गरी सवैको पहुँचमा हुने गरी गाउँपालिकाका सम्वन्धित शाखाहरु र वडा कार्यालयमा नराखिएकोले आगामी दिनमा तर्जुमा गरिएका कानून, नीति र रणनीतिको बारेमा गाउँपालिकामा अभिमुखीकरण कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने र सम्पूर्ण शाखा र वडा कार्यालयमा राख्नु पर्ने देखिन्छ ।

गाउँपालिकाको लैससास नीति तर्जुमाका लागि विभिन्न बर्ग, क्षेत्र, जातजाती, समुहसंग छलफल भइ हाल उक्त नीति तयारीको अन्तिम चरणमा रहेको देखिन्छ भने अन्य महिला तथा सामाजिकरुपमा बञ्चितिमा परेको समुदायहरु जस्तै अपांगतामैत्री, वालमैत्री, लैङ्गिकमैत्री, दलित वा जोखिममा परेको र अन्य समुदायको सामाजिक तथा आर्थिक रुपान्तरणका लागि छुट्टै नीति, निर्देशिका वा कार्यविधिहरु वनेको देखिदैन । गाउँपालिकामा हुनसक्ने सबै प्रकारका विभेद र दुव्र्यवहार जस्तै यौनजन्य, जातीय र महिला हिंसा नियन्त्रण, समान कामका लागि समान ज्यालाको लागि नीति बनाएर लागु गरिएको नदेखिएकोले तत्काल यस्ता प्रकारका नीतिहरु बनाइ कार्यान्वयन गर्नु आवश्यक देखिन्छ ।

गाउँपालिकाले वार्षिक योजना तर्जुमा गरी विभिन्न विकास निर्माण एवम् चेतनामूलक कार्यक्रमहरु संचालन गर्दै आइरहेको छ । जसमा लैंङ्गिक तथा सामाजिक रुपमा बहिष्करणमा परेका ब्यक्ति र समूहहरुको समाजिक तथा आर्थिक हैसियतमा परिवर्तन ल्याउने गरी आवधिक तथा बार्षिक योजनामा स्पष्ट लक्ष्य, उद्देश्य, रणनीति तथा नतिजामा उल्लेख गर्न आवश्यक देखिएको छ ।

गाउँपालिकाले गाउँ बस्तुगत विवरणमा उपलब्ध तथ्याङ्कको आधारमा लिङ्ग, उमेर, भूगोल, जातजाति, भाषा, सस्कृति, वर्ग, अपाङ्गता भएका व्यक्ति आदि अनुसारको आंशिक छुट्टाछुट्टै अवस्था विश्लेषण र आवश्यकता पहिचान गरेको तर आवधिक तथा क्षेत्रगत योजना तर्जुमा नगरेको पाइएकोले आवधिक तथा क्षेत्रगत योजना तर्जुमा गरी बस्तुगत विवरणलाई समेत बार्षिक रुपमा अद्यावधिक गर्दै योजना तर्जुमा गर्नु आवश्यक देखिन्छ ।

बस्तीस्तरको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सबै प्रकारका लिङ्ग र समुदायको अर्थपूर्ण सहभागिता भइ योजना तर्जुमा हुने गरेको छ तथापि योजना छनोट र प्राथमिकिकरणका आधारहरुलाई अवलम्वन गरी योजना तर्जुमा गर्नु आवश्यक देखिन्छ ।

गाउँपालिकाले बार्षिक नीति तथा कार्यक्रम बनाउदा संघ तथा प्रदेशको आवधिक, क्षेत्रगत योजनाहरुलाई आधार मानेर बनाउने गरेको पाइएपनि आफ्नै आवधिक तथा क्षेत्रगत योजना तर्जुमा गरी लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा प्रक्रिया अवलम्बन गरी कार्ययोजना तयार गर्ने गरेको नपाइएकोले आगामी दिनमा आवधिक तथा क्षेत्रगत योजनाका आधारमा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट तर्जुमा प्रक्रिया अवलम्बन गरी बार्षिक योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नुपर्ने देखिन्छ । बार्षिक कार्यक्रममा विषयगत समिति अनुसार छुट्याईएको बजेट र कार्यक्रममा लैससासलाई केहि मात्रामा भएपनि एकमुष्ठ बजेट विनियोजन मार्फत संवोधन गर्ने गरी विषयगत कार्यकमहरु तयार गरिएको देखिएकोले लैससासलाई स्पष्ट सम्बोधन हुने गरी योजना तर्जुमा गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ । बञ्चितिकरण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको लागि जस्तै; आदिवासी जनजाति, दलित र अल्पसंख्यकको उत्थान तथा क्षमता विकास कार्यक्रम, बालबालिका तथा विद्यार्थिसँग मेयर कार्यक्रम, मेची महाकाली बुहारी कार्यक्रम जस्ता कार्यक्रम तथा बजेट तय भइ कार्यान्वयन भएको छ ।

ख) संस्थागत व्यवस्थापनमा लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

उपभोक्ता समिति गठन गर्दा वडा सदस्यको उपस्थितिमा आम भेला गर्ने गरेको र उक्त भेलामा सहजीकरणका लागि वडाका कर्मचारी र वडा सदस्यहरुको प्रमुख भुमिका हुने गरेको पाइएको छ । अधिकांश उपभोक्ता समितिमा ३३ प्रतिशत भन्दा बढी महिलाको सहभागिता रहेको र अध्यक्ष, सचिव र कोषाध्यक्षमध्ये कम्तीमा एकजना महिला सदस्य रहेको पाइएको छ भने उक्त उपभोक्ता समितिमा लैङ्गिक तथा वहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुह, लाभान्वित समूहको समेत प्रतिनिधित्व भएको छ ।

अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले विगतमा अनुगमनका क्रममा अनुगमन सूचकहरुको प्रयोग गरी अनुगमन गर्ने नगरेको र चालु बर्षबाट लैससास सम्बन्धि सूचकहरु समावेश गरी अनुगमन निर्देशिका जारी गरेर अनुगमन गर्ने गरेको पाइयो तथापि आगामी दिनमा यसलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयनका लागि समयसापेक्ष अनुगमन सूचकहरुमा परिमार्जन गर्दै अनुगमन गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

लैङ्गिक तथा वहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरुको आपसी खिचातानी र समयमै सूचनाहरु प्राप्त गर्न नसक्दा उनीहरुको उत्थानका लागि तर्जुमा गरिएका कार्यक्रमहरु मध्ये केहि कार्यक्रम सम्पन्न भएको र केहि सम्पन्न नभएको देखियो । तसर्थ आगामी दिनमा समयमै सूचना प्रवाह गरी योजना कार्यान्वयनमा तत्पर रहनुपर्ने देखिन्छ । यद्यपि सम्पन्न योजनाहरुबाट लैङ्गिक तथा वहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरुलाई लागत अनुरुप पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्ने गरेको पाइएन तसर्थ आगामी दिनमा यस्ता प्रकारका योजनाहरु कार्यान्वयन पश्चात् लागत अनुरुप पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्नु अपरिहार्य देखिएको छ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४६ बमोजिम गाउँपालिकामा गठित न्यायिक समिति र वडा तहका मेलमिलाप केन्द्रमा लैङ्गिक तथा सामाजिक रुपमा वहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको

समावेशी प्रतिनिधित्व विस्तार गर्नुपर्ने देखिन्छ । हालसम्म गठन भएका मेलमिलाप केन्द्रमा ४८ घण्टा तालिम प्राप्त व्यक्ति मात्र मेलमिलाप केन्द्रमा सदस्य हुन पाउने प्रावधान रहे बमोजिम अन्य सिमान्तकृत तथा वञ्चित समुदायहरुको प्रतिनिधित्व हुन असम्भव प्राय देखिन्छ । न्यायिक समिति र मेलमिलाप केन्द्रमा दर्ता भएका र समाधान भएका विवादहरुको विवरणको खण्डीकृत तथ्याङ्क सहितको अभिलेख राख्नुपर्ने देखिन्छ ।

गाउँपालिकाद्धारा गठित समितिहरु, उपसमिति तथा कार्यदलमा लैङ्गिक तथा सामाजिकरुपमा वहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको केहि हदसम्म समानुपातिक प्रतिनिधित्व भए पनि आवश्यकता अनुरुप हुन सकेको छैन ।

स्थानीय तहमा लैससास फोकल पर्सनको व्यवस्था हुनुपर्ने कानूनी प्रावधान छ । तोकिएका लैससास फोकल पर्सनहरुले लैससास विकासको लागि सक्रिय हुनु पर्ने आवश्यक देखिन्छ । विकासको हरेक प्रक्रियामा लैससास मूलप्रवाहीकरण गर्न फोकल पर्सनको अहम भूमिका रहेको हुन्छ । यस गाउँपालिकाले महिला तथा बालबालिका शाखामा कार्यरत कर्मचारीलाई लैससास फोकल पर्सन तोकेर सेवा प्रवाह हुदै आएपनि प्रष्ट कार्य विवरणको आवश्यक र क्षमता विकासको लागि तालिमहरुको आवश्यक देखिन्छ । गाउँपालिकामा विकासको हरेक पक्षलाई लैससास संवेदनशिल बनाउन लैससास मुलप्रवाहिकरण समन्वय समिति गठन र क्रियाशिल हुन आवश्यक देखिन्छ ।

लैङ्गिक तथा सामाजिक रुपमा वहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको विकासका लागि छुट्टै कोषको स्थापना गरी उनीहरुको हितमा उक्त कोष संचालन गर्नु आवश्यक देखिए पनि महिला सम्बन्धि कोष बाहेक अन्य कोषहरु स्थापना नभएको पाइएको छ । स्थापित कोषलाई कोष सञ्चालन कार्यविधि बनाई आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु आवश्यक छ ।

महिला, अपाङ्ता, दलित, आदिवासी र जनजाती आदिको विकासको लागि बिभिन्न समिति गठन गरी उनीहरुको आवश्यकता बमोजिम कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु पर्ने आवश्यकता भए पनि कार्यक्रमको आधारमा बजेट तयार पारिन्छ र बजेट अनुसारको खर्च गरी सोही अनुसार आर्थिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गरिन्छ ।

बाल हेल्पलाइन १०९८, बालबालिका हराएमा वा भेटिएमा १०४, महिला तथा बालबालिकामाथि हुने हिंसाको वारेमा उजुरी गर्न सकिने राष्ट्रिय महिला आयोगको टोल फ्रि नं. ११४५, घरेलु हिंसा जस्ता उपयोगी जानकारीहरु समुदाय स्तरसम्म प्रभावकारी ढंगबाट सूचना प्रवाह गर्न स्थानीय संयन्त्र प्रयोग गरी लाभग्राहीहरुलाई आंशिक रुपमा सूचना प्रवाह गर्ने गरेको पाइएकोले आगामी दिनमा यस्ता प्रकारका सहुलियतहरु प्रयोग गर्नका लागि जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरी नागरिकहरुको पहुँच बढाउनु आवश्यक देखिन्छ ।

गाउँपालिकाले समुदायमा आधारित संस्थाहरु वा समितिहरु जस्तैः महिला समुह, आमा समुह, जेष्ठ नागरिक समहु, वाल क्लब, कृषि समुह दर्ता र सूचीकृत गरी सक्रियरुपमा संचालनमा ल्याएको पाइएको छ । महिला समुहऽ जेष्ठ नागरिक समुह बालक्लबहरुको वडास्तरमा समूह र गाउँपालिका स्तरीय सञ्जाल निर्माण भई कृयाशिल रहकोमा वडा र गाउँपालिका स्तरको सञ्जाल लाई थप कृयाशिल बनाई

उनीहरुको क्षमता विकासका क्रियाकलापहरु संचालन गर्नु आवश्यक छ । एवम् प्रकारले कृषक समुहहरु पनि दर्ता प्रक्रियामा रहेकाले दर्ता गराइ क्रियाशिल बनाउनु आवश्यक देखिन्छ ।

ग) मानव संसाधनमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

गाउँपालिकामा संस्थागत स्व—मूल्याङ्कन तथा वित्तिय जोखिम मूल्यांकन गरी क्षमता विकास योजना बनाउने अभ्यास आरम्भ भएको देखिन्छ । गाउँपालिकाको क्षमता विकासका लागि आवश्यक कार्ययोजना बनाउनुपर्ने र त्यसका लागि आवधिक, क्षेत्रगत र वार्षिक कार्यक्रममा समावेश गरी कार्यान्वयन गर्नु आवश्यक देखिएकाले आगामी तर्जुमा गरिने योजनामा अनिवार्य रुपमा यस्ता कार्ययोजनालाई अनिवार्य रुपमा समेटेर कार्यान्वयन गर्नु आवश्यक छ ।

गाउँपालिका बिशेष गरी वडा तहमा संचालन गर्ने क्षमता विकास कार्यक्रमहरुमा सहभागिहरुको छनौट गर्दा लैङ्गिक तथा सामाजिकरुपमा बहिष्करणमा परेका केहि व्यक्ति र समुहलाई मात्र विशेष प्राथमिकतामा राखेर आवश्यकता पहिचानका आधारमा क्षमता विकास गर्ने गरिएकोमा आगामी दिनमा सम्पूर्ण बर्ग,समूह र क्षेत्रका सहभागिहरुलाई समेटेर क्षमता विकास गर्नु आवश्यक छ । यस्ता प्रकारका कार्यक्रममा स्वरोजगारी सृजना गर्न सक्ने क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखेर सञ्चालन गर्न सकेमा उनीहरुको आय आर्जन क्षमतामा बृद्धि भइ स्वरोजगारको अवस्था सृजना हुन सक्ने सम्भव प्राय देखिन्छ ।

महिला विकासका लागि भएका बेईजिङ घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिवद्धता र दिगो विकासका सत्रवटा लक्ष्यहरु, बाल अधिकार, जातीय विभेद विरुद्धको अन्तराष्ट्रिय महासन्धी, अपांगता भएका व्यक्तिहरुको अधिकार संरक्षण गर्ने महासन्धि आदिको वारेमा स्थानीय सरकारका प्रतिनिधि र कर्मचारीहरुलाई अभिमुखिकरण नभएको पाइएकोले यथासक्य चाँडो यस बारेमा अभिमुखीकरण गर्नु आवश्यक देखिएको गरिएको छ । कोहि पनि पछाडी नछुटुन् भन्ने कुराको सुनिश्चितताको लागि अध्ययन र विश्लेषण गरी तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्नु आवश्यक छ । यसका अलावा दिगो विकासका लक्ष्यहरुलाई सम्पूर्ण सरोकारवालाहरुसंगको सहकार्यमा स्थानीयकरण गरी कार्यान्वयन गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धि (CEDAW) कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परीषदबाट पारीत प्रस्ताव नं. १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनी उल्लेख गरेका कार्यक्रमहरुमा रकम विनियोजन नगरेको पाइएकोले आगामी दिनमा यस्ता कार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकतामा राखी बजेट विनियोजन गरेर कार्यान्वयन गर्नु अपरिहार्य देखिन्छ ।

महिला अधिकार स्थापना र महिला माथि हुने हिंसा विरुद्धको विभिन्न दिवस र अभियान जस्तै महिला हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान, किशोरी दिवस, अन्तराष्ट्रिय महिला दिवस, स्वच्छ महिनावारी दिवस सम्बन्धी कार्यक्रम मध्ये महिला हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान कार्यक्रम संचालन भएको र अन्य कार्यक्रम गाउँपालिकामा कार्यरत गैरसरकारी संघसंस्थाहरुले कार्य प्रकृति अनुसार सञ्चालन गर्ने पाइएकोले आगामी दिनहरुमा गाउँपालिकाबाट यस्ता प्रकृतिका कार्यक्रमहरुलाई प्राथमिकता दिई कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नु आवश्यक देखिन्छ ।

बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यक्रम सञ्चालनका लागि गाउँपालिकाले बजेट विनियोजन गरी कार्यक्रम तर्जुमा गरेकाले सो कार्यक्रमबाट बाल अधिकार संरक्षण र सम्बद्र्धन गर्ने पक्षमा सुनिश्चित हुनु पर्ने देखिन्छ भने अन्य समाजमा विद्यमान जातीय विभेद र छुवाछुत सम्बन्धी सामाजिक, सांस्कृतिक र धार्मिक कुरीति र अभ्यास हटाउनका लागि वजेट विनियोजन सहित कार्यक्रम तयार पानी समयमै कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिकाले पहल गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

मानव संसाधन विकास इकाईको स्थापना र श्रोत व्यक्तिहरुको अभिलेख राख्ने र महिला श्रोत व्यक्तिहरुको विवरण पनि अभिलेखमा राख्न आवश्यक देखिन्छ । स्थानीय भाषाका माध्यमबाट तालिम दिने गरेको छैन र स्थानीय भाषाका जानकार महिला र पुरुषहरुलाई अवसर दिन आवश्यक देखिन्छ । गाउँपालिकाले नियमित रुपमा लैससास विषयमा साझा चासो भएका राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रिय संस्थाहरुसंग समन्वय गरी वैठक तथा विचारको आदान प्रदान गर्न आवश्यक भएको देखिन्छ । महिला विरुद्ध सबै खाले हिंसा निर्मुल सम्वन्धी सचेतना कार्यक्रम संचालन गर्न महिला कानुनी शिक्षाको कार्यक्रम महिला शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगार, संचारमा जोड दिन आवश्यक भएको कुरा सहभागीहरुबाट औंल्याएको थियो ।

घ) सेवा प्रवाहमा लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

लैङ्गिक तथा सामाजिकरुपमा वहिस्करण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको नक्सांकन नगरिएको तथा वार्षिकरुपमा अद्यावधिक पनि नगरेको पाइएकोले गाउँपालिकाले आगामी आवबाट यस्ता प्रकारका ब्यक्ति र समुदायको खण्डीकृत तथ्याङ्क संकलन गरी यसैका आधारमा योजना तर्जुमा गर्दा प्रभावकारी हुने देखिन्छ । यसका अतिरिक्त सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी एवं सबैको पहुँच अभिबृद्धि गर्न गाउँपालिकाले पहल गरेको देखिए पनि यसलाई निरन्तरता दिनका लागि गाउँपालिकासंग यावत् कार्यक्रम र निर्दिष्ट योजना हुनु आवश्यक देखिएको छ । गाउँपालिका र वडा कार्यालयहरुमा बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, महिला र अपांगमैत्री भौतिक संरचना अपर्याप्त भएको र स्थानीय तहले सेवाग्राहीहरु प्रतिक्षारत रहँदा बस्ने ठाउँको उचित व्यवस्थापन जस्तै पिउने पानी, महिला र पुरुष शौचालय, प्रतिक्षालय आदिको सिमित ब्यवस्थापन गरेको पाइएको छ । तसर्थ आगामी दिनहरुमा निर्माण हुने भौतिक संरचनाहरु प्रयोगकर्तामैत्री हुनु पर्नेमा सबैको जोड रहेको पाईएको छ ।

गाउँपालिकाको विकास कार्यक्रममा लैससास मूलप्रवाहीकरण गर्न सर्वप्रथम कार्यरत कर्मचारीहरु नै लैससास संवेदनशिल हुन आवश्यक छ । गाउँपालिकाका कर्मचारीहरुमा लैससास सचेतना सम्वन्धी सीमित ज्ञान भएको अध्ययनबाट पाईयो । कर्मचारीहरुले विकासको कार्यक्रमहरुमा कसरी लैससास मूलप्रवाहीकरण गर्ने भन्ने ज्ञानको कमी भएको अवगत गराइएको थियो । गाउँपालिकाको मानव संसाधन विकासको निर्देशिका लैससास संवेदनशिल हुनु पर्ने औंल्याएको छ ।

ङ) सुशासन तथा उत्तरदायित्वमा लैंङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

गाउँपालिकाले हालसम्म गाउँपालिकास्तरिय सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परिक्षण, लैससास परीक्षण कार्य गरेको पाइयो त्यस्तै गुनासो सुनुवाईका लागि गुनासो सुन्ने अधिकारीको व्यवस्था र गुनासोको व्यवस्थापन गर्ने गरिएको, बिद्युतीय सामुदायिक सुचना पाटीको व्यवस्था मार्फत सेवाग्राहीलाई

सेवाप्रवाहको बारेमा जानकारी गराइएको, नागरिक वडापत्र जस्ता सामाजिक जवाफदेहिताका औजारहरुको कार्यान्वयन गर्ने गरेको पाइएको छ । तथापि उक्त सामाजिक जवाफदेहिताका औजारहरुको प्रयोग गर्दा लैङ्गिक तथा सामाजिकरुपमा वहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरुको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने नगरिएकोले आगामी दिनमा यस्ता बर्गको अर्थपूर्ण सहभागिता हुनु पर्ने देखिन्छ ।

सार्वजनिक सुनुवाईका लागि बहिर्गमन अभिमत र नागरिक प्रतिवेदनको प्रयोग मार्फत सेवाग्राहीले भोगेका वास्तविक समस्याको उजागर हुने भएकाले आगामी दिनमा यस्ता प्रकारका औजारहरुको प्रयोग अनिवार्य देखिन्छ । हाल गाउँपालिकाको वेभसाइट निर्माण भई बिभिन्न महत्वपूर्ण सूचनाहरु यसै वेभसाइट मार्फत सार्वजनिकिकरण गर्ने अभ्यास भइरहेको र आगामी दिनहरुमा गाउँपालिकाको बार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट, आय—व्यय, पाश्र्वचित्र, जोखिम नक्साकंन, आवधिक तथा रणनीतिक योजनाहरु, मध्यमकालीन खर्च संरचना, पञ्जीकरणको तथ्यांक, सामाजिक सुरक्षा भत्ताको विवरण तथा अन्य नियमित सूचनाहरुलाई सबैले बुझ्ने सरल र सजिलो भाषामा अद्यावधिक गर्न आवश्यक देखिएको छ साथै यस्ता प्रकारका सूचनाहरु स्थानीय संचार माध्यम र सूचना पाटीबाट प्रकाशित गर्ने प्रचलनलाई अरु बढवा दिन आवश्यक देखिन्छ ।

हाल सम्म लैससासका राम्रा अभ्यासहरु, घटना अध्ययन आदिको प्रकाशन गर्ने नगरेको, बिभिन्न समितिहरुमा छलफल गर्ने नगरेको, अन्य स्थानीय तह, नागरिक समाज तथा प्रदेश र संघ सम्वन्धित निकायहरुसंग आदान प्रदान गर्ने र सूचना, शिक्षा र संचारका साधनहरुको प्रभावकारी प्रयोगका लागि सम्पूर्ण सहभागिहरुको ऐक्यमत देखिएकाले यसलाई आगामी दिनमा तत्काल कार्यान्वयन गर्न बाञ्छनिय देखिन्छ ।

९.२ परीक्षण पश्चात सूचकहरुले प्राप्त गरेका अंक

क्रस	सूचकहरु	अंक	प्राप्तांक
१	नीति, कानून, योजना	२०	१४.०
२	संस्थागत ब्यवस्था	२०	१६.०
३	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	२०	१६.५
४	सेवा प्रवाह	२०	१६.०
५	सुशासन तथा उत्तरदायित्व	२०	१६.०
	जम्मा	१००	७८.५

९.३ माकुरे जालो

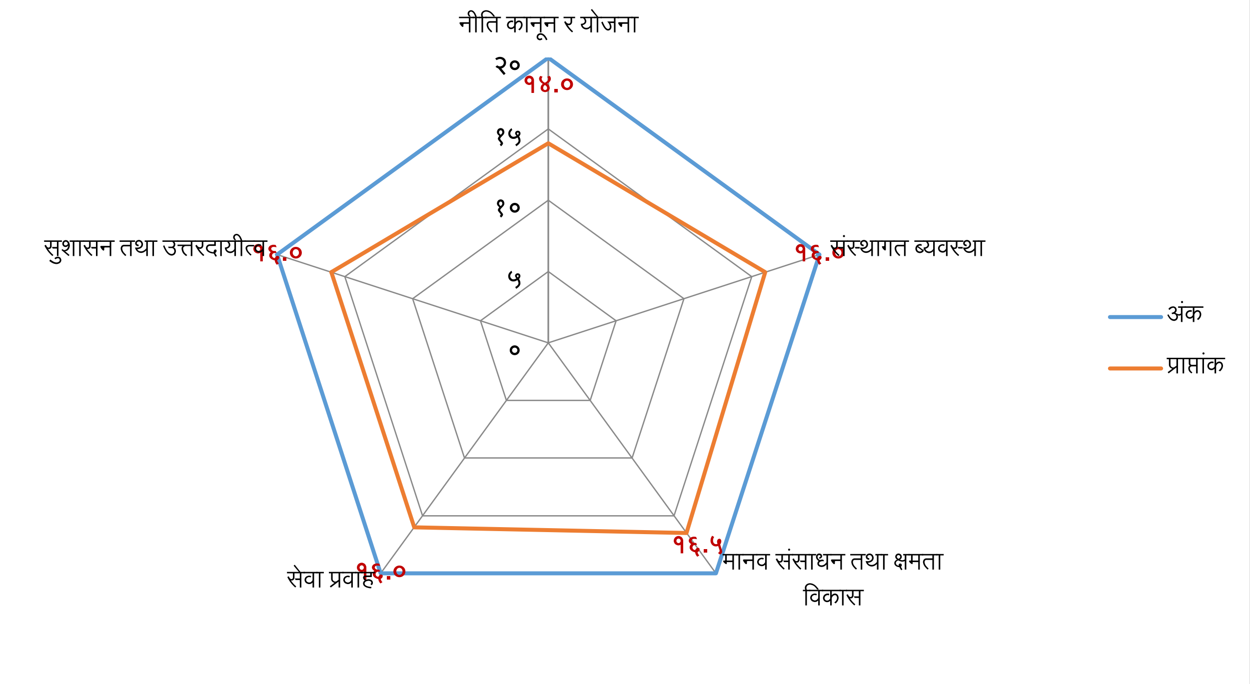

९.४ विगतको लैससास परीक्षण सँगको तुलना

गल्छी गाउँपालिकाले आर्थिक बर्ष २०७६/७७ देखि नै गाउँपालिकाको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्य गर्दै आएकोमा अघिल्लो बर्षलाई आधार बर्ष मानेर गत बर्ष र यस बर्षको लैससास परीक्षणको नतिजा तुलना गरिएको छ ।

मुख्य सूचक वीचको तुलना

क्रस	सूचक र उपसूचकहरु	पूर्णाङ्क	२०७८/७९	२०७६/७७
१	नीति कानून र योजना	२०	१४.००	११.००
२	संस्थागत ब्यवस्था	२०	१६.००	१४.५०
३	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	२०	१६.५०	११.५०
४	सेवा प्रवाह	२०	१६.००	१३.००
५	सुशासन तथा उत्तरदायीत्व	२०	१६.००	१०.००
	जम्मा	**१००**	**७८.५०**	**६०.००**

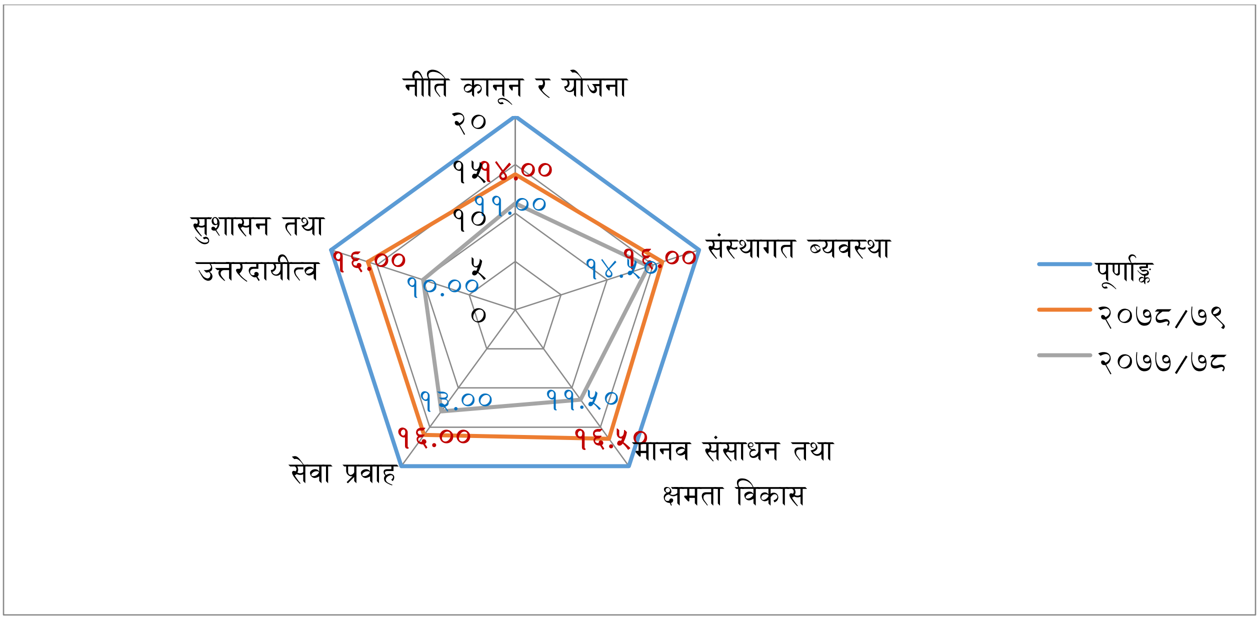

उपसूचक वीचको तुलना

क स	सूचक तथा उपसूचकहरु	पूर्णाङ्क	२०७८/७९	२०७६/७७
१	नीति र कानूनमा समावेशीता/सहभागिता	८	६.००	५.००
२	योजना तुर्जमा तथा कार्यान्वयन	८	५.००	३.५०
३	बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	४	३.००	२.५०
४	कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	४	३.००	२.५०
५	कार्यप्रणाली समावेशी	४	३.००	३.००
६	समिति उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व	४	३.००	३.००
७	वित्त ब्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशीता	४	३.५०	२.५०
८	तथ्याङ्क संकलन तथा ब्यवस्थापन	४	३.५०	३.५०
९	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	८	७.००	५.००
१०	अनौपचारिक मूल्य,मान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना	४	३.००	२.५०
११	कानूनी साक्षरता	४	३.००	२.००
१२	विपद ब्यवस्थापनमा समावेशीता	४	३.५०	२.००
१३	पूर्वाधार विकास	४	३.००	२.५०

क स	सूचक तथा उपसूचकहरु	पूर्णाङ्क	२०७८/७९	२०७६/७७
१४	प्रजनन् स्वास्थ्य	४	३.००	२.५०
१५	शिक्षा कार्यक्रम	४	३.५०	४.००
१६	खानेपनी तथा सरसफाइ	४	३.५०	२.००
१७	स्वरोजगार तथा आय आर्जन र बजार ब्यवस्थापन	४	३.००	२.००
१८	सुशासन	४	३.५०	२.५०
१९	उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता	४	३.००	२.५०
२०	सूचना तथा संचार	४	३.००	२.००
२१	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	४	३.००	१.००
२२	समन्वय र सम्बन्ध विस्तार	४	३.५०	२.००
	जम्मा	१००	७८.५०	६०.००

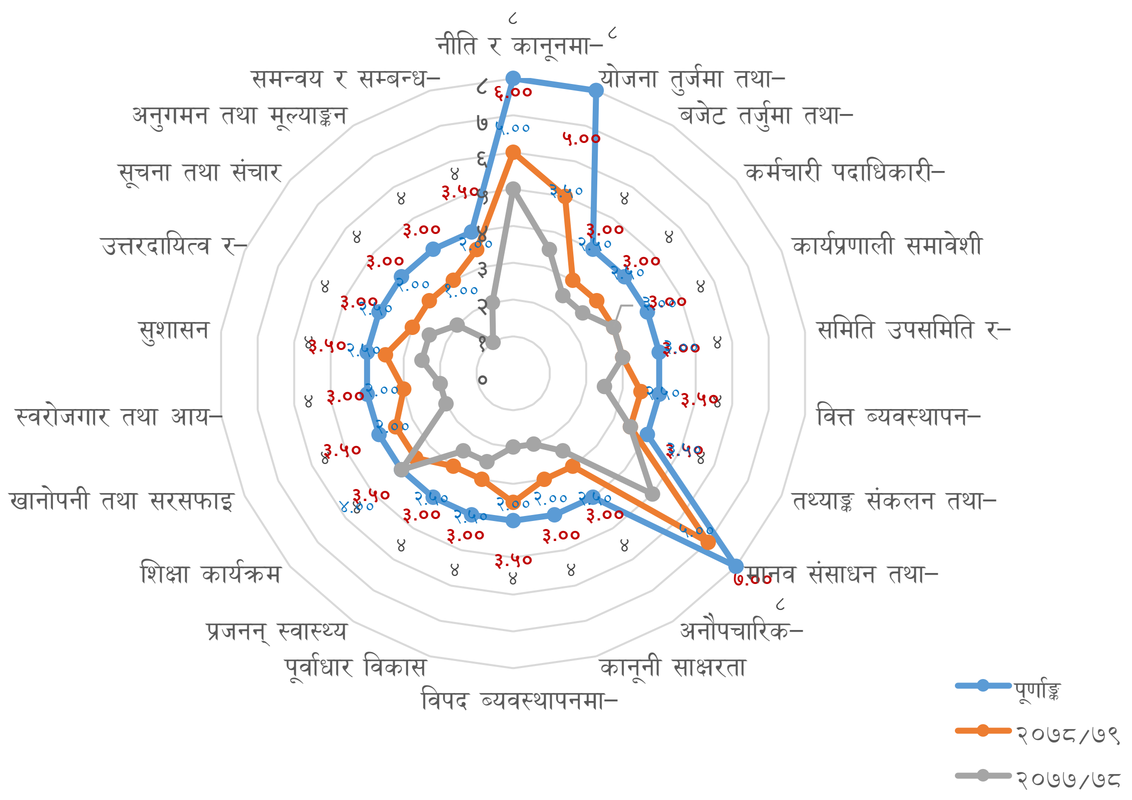

१० गाउँपालिकाको लैससास दृष्टिकोणबाट सवल पक्ष र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु

सवल पक्षहरु	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु
१०.१ नीति कानून र योजना	
▪ स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशामा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोली निर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा गर्दा लैससास दृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको बिषयवस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरेको । ▪ स्थानीय तहको नीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास (स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू) सम्बन्धी विषयहरु समावेश भएको । ▪ संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथा वञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाएको र सोहि अनुरूप कार्यन्वयन हुने गरेको । ▪ आवधिक योजना र वार्षिक विकास कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र सोको मापनयोग्य लक्ष्य समावेश गरिएको । ▪ गाउँपालिका÷ गाउँपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारण गर्दा महिला, बालबालिका तथा सबै लक्षित समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहलाइ प्रत्यक्ष्य फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिश छुट्याउने गरेको ▪ स्थानीय तहका योजना महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष ÷ निर्दिष्ट लाभ पुग्नेगरी बनेको । ▪ बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु पूर्व समुदायका महिला, बालबालिका, अपाङ्ग, जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित लगायत सबै लक्षित वर्ग र समुदायसँग छलफल (विश्लेषण) गर्ने गरिएको ।	▪ स्थानीय तहले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारे हरेक दस्तावेजमा लेखाजोखा वा विश्लेषण गरी सुनिश्चित गर्नुपर्ने । ▪ स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला, किशोरी, बालिकाहरु तथा लक्षित वर्ग लगायतमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरु अन्त्य गर्ने प्रावधान राख्नुपर्ने । ▪ स्थानीय तहले गाउँ, वस्तीस्तरबाट योजना पहिचान तथा छनौट गर्दा सबै लक्षित समूहको सक्रीय सहभागिता हुने गरेको र लक्षित समुहले छनौट गरेका योजनालाई प्राथमिकता दिनुपर्ने । ▪ स्थानीय तहले दीगो विकासका लक्ष्यहरूमध्ये लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजन गर्नुपर्ने । ▪ स्थानीय तहका उपभोक्ता समितिहरुमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूको सहभागिता भएको र मुख्य कार्यकारी पदको जिम्मेवारी दिनुपर्ने ▪ परिक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमा सुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि बजेट तथा कार्यक्रम वार्षिक योजनामा समावेश गरेको र सो को पूर्णरुपमा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ।

सवल पक्षहरु	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु
▪ स्थानीय तहमा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माण एवं परीक्षण नियमितरुपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गरिएको र सोको कार्यान्वयन भएको ।	
१०.२ संस्थागत ब्यवस्था	
▪ स्थानीय तहको निर्णायक तहमा महिलाहरू (पदाधिकारी/कर्मचारी) को कम्तिमा ३३ प्रतिशत प्रतिनिधित्व भएको । ▪ स्थानीय तहका कर्मचारीहरूको पदपूर्ति गर्दा सबै जातजाति, क्षेत्र, लिङ्ग र समुदाय लगायत लक्षित वर्गको समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुने रणनीति लिएको र सो वमोजिम कार्यान्वयन भएको । ▪ जनप्रतिनिधिहरु तथा कर्मचारीहरुलाई क्षमता विकासको अवसर प्रदान गर्दा महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेका समुदायलाई पहिलो प्राथमिकता दिई सबैलाई समान अवसर प्रदान गर्ने गरी सकारात्मक विभेदको नीति लिएको तथा उक्त नीति कार्यन्वयन गरिएको । ▪ महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहको निश्चित कार्यनीति रहेको । ▪ स्थानीय तहबाट कार्यालयमा हुन सक्ने सबै प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाएर लागु गरेको । ▪ स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूमा महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायका प्रतिनिधिहरूले छलफल तथा निर्णय निर्माणमा सक्रियरुपमा भागलिन पाएको । ▪ आदिवासी जनजाति, दलित लगायत अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था भएको र उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरेको । ▪ स्थानीय तहले आफ्नो पाश्र्वचित्रमा आधारित खण्डीकृत तथ्याङक र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको ।	▪ स्थानीय तहको निर्णायक तहमा महिलाहरू (पदाधिकारी÷कर्मचारी) को समानरुपमा (५०/५० प्रतिशत) प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्नुपर्ने । ▪ स्थानीय तहले महिला लगायत विशेष जातजाति तथा समुदायलाई सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धीत लक्षित वर्ग वा समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझेको साथै महिला संवेदनशील कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश भएको कार्यटोली वा शाखा मार्फत सेवा दिने ब्यवस्था गर्नुपर्ने । ▪ कार्यक्रमहरूको अनुगमन र समीक्षा सम्बन्धी कार्यमा गाउँपालिकाले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी विश्लेषण सहित नीतिगत र कार्यगत सुझाव दिने ब्यवस्था गर्नुपर्ने । ▪ स्थानीय तहले गठन गर्ने समिति, उपसमिति र कार्यदलहरूले महिला तथा वञ्चितीकरणमा परेको समुदायको हितहुने गरी दिइएका नीतिगत र कार्यगत सुझावहरुको कार्यान्वयन गर्ने ब्यवस्था गर्नुपर्ने । ▪ स्थानीय तहमा लैङ्गिक डेस्कको स्थापना र संचालनको लागि आवश्यक जन शक्ति लगायत अन्य स्रोत साधनकोलागि वजेटको व्यवस्था गर्ने र कार्यान्वयन गर्नुपर्ने । ▪ वडा वस्तीस्तरका समुदायका आधारभूत खण्डिकृत सूचना÷तथ्याङ्क संकलन गर्दा

सवल पक्षहरु	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु
▪ स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षाका सुविधा पाउने लाभग्राहीहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक गरेको ।	बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्नुपर्ने ।
१०.३ मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	
▪ गाउँपालिकामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी तालिम संचालन लगायतका कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट जनशक्ति भएको । ▪ महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका हिंसा निवारण गर्ने कार्यक्रमका लागि बजेट विनियोजन गरेको । ▪ समाजमा रहेका विभिन्न सामाजिक कुरीति (जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बाल विवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि) हटाउन कार्यक्रमहरू संचालन गरेको । ▪ महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका जनप्रतिनिधि र कार्यरत कर्मचारीलाई प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनहरूको सम्वन्धमा अभिमुखीकरण गरेको । ▪ महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका जनप्रतिनिधि र कार्यरत कर्मचारीलाई प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनहरूको सम्वन्धमा अभिमुखीकरण गरेको । ▪ स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्य, सभाका सदस्य र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समस्या समाधान लगायतका बिषयवस्तु उपर अभिमुखीकरण गरेको । ▪ स्थानीतहमा विपद सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, नक्साङ्कन तथा व्यवस्थापन गर्दा प्रभावित महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदाय समेतको खण्डीकृत तथ्याङ्क राखी आपतकालीन कार्यसञ्चालन तथा राहत वितरण गरेको ।	▪ लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गर्ने तथा छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने । ▪ स्थानीय तहका पदाधिकारी÷कमर्चारी÷ लक्षित समुहकालागि लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैङ्गिक हिंसा निवारण सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गर्ने । ▪ महिला र लक्षित समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन गर्ने । ▪ महिला हक हित र अधिकार सम्बन्धी बेइजिङ्ग घोषणापत्रले समेटेका वाह्रवटा प्रतिवद्दताका सम्वन्धमा स्थानीय तहका सवै पदाधिकारी/कर्मचारीलाई अभिमुखीकरण मार्फत जानकारी गराउने । ▪ लैङ्गिक हिँसा मुक्त गाउँपालिका घोषणा गर्ने र महिला हिंसा विरुद्ध शुन्य सहनशीलताको नीति लिइ महिला हिंसाका घटना घटाउने । ▪ स्थानीय तहले महिला विरुद्ध हुने सवै प्रकारका हिंसा निवारण गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन गर्नुपर्ने । ▪ स्थानीय तहका प्रत्येक वडामा महिलाका लागि कानूनी सचेतना सम्बन्धी अनुशिक्षण कार्यक्रम (कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, मानव बेचविखन, छाउपडी प्रथा, यौनहिँसा, आदि) संचालन गर्ने । ▪ स्थानीय तहले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति लगायत कार्यविधि

सवल पक्षहरु	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु
	तयारी गर्दा महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायसँग परामर्श गर्नुपर्ने ▪ विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा सधै महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायको सहभागितामा निर्णय गर्ने प्रावधान राख्नुपर्ने ।
१०.४ सेवा प्रवाह	
▪ गाउँपालिका अन्तर्गतका कार्यालय, अस्पाताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरुमा कर्मचारी लगायत सेवाग्राहीलाई लक्षित गरी अलग्गै प्रतिक्षाकक्षको व्यवस्था गरेको र सो को कार्यन्वयन समेत भएको । ▪ परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा, जनस्वास्थ लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू सवै वडाहरुमा संचालन गरेको । ▪ महिला, आर्थिकरूपले विपन्न घर परिवार लगायत लक्षित समुहको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट व्यवस्था गरी सोको कार्यान्वयन पनि गरेको ▪ स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्र भित्रका विद्यालय जाने उमेर समुहका सबै बालबालिकालाई विद्यालयमा भर्ना गराउने प्रवन्ध मिलाएको र सो वमोजिम सबै बालबालिकाहरु विद्यालय भर्ना भएको । ▪ स्थानीय तहका सबै गाउँ, वस्ती तथा टोलटोलमा कुहिने र नकुहिने घरायसी फोहोर छुट्याउने व्यवस्था, फोहोर संकलन तथा विसर्जन, घरघरमा भान्छाको फोहोर र पानीबाट करेसाबारी, कौसीखेती तथा गमला र फुलबारी जस्ता कार्यक्रममा महिला र पुरूषको समान सहभागिता अभिवृर्द्धिध गर्न जनचेतना लगायत कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरेको । ▪ स्थानीय तहका गाउँ, टोल, वस्तीहरूमा सफापानीको सहज व्यवस्थाका लागि आकासेपानी संकलन र भण्डारण, परम्परागत इनार र कुवाको	▪ गाउँपालिकाको भवन, भौतिक पुर्वाधार तथा संरचनाहरु, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिक पूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरू निर्माण गर्दा महिला, लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, अपाङ्गतामैत्री तथा बालमैत्री दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गर्नुपर्ने । ▪ स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लागत अनुमान तयार गर्दाका बखत संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्वाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, बालबालिका र अपाङ्गता मैत्री ÷ संवेदनशील संरचनाको प्रावधान गर्ने । ▪ प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा गर्भवती महिलालाई जोखिमयुक्त तथा खतरायुक्त काममा नलगाउने व्यवस्था गरी सोको कार्यन्वयन समेत गर्नुपर्ने । ▪ विद्यालयमा छात्र र छात्रा तथा यौनिक अल्षसंख्यकका लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, पानीको व्यवस्था, किशोरी छात्राको लागि सेनेटरि प्याड, साबुन लगायत आवश्यक सामाग्रीको व्यवस्थाको साथै यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रमलाई विस्तार गर्ने ।

सवल पक्षहरु	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु
पुनर्जीविकरण र रिचार्जिङ जस्ता कार्यक्रम स्वीकृत भएको र ति कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा स्थानीय महिलाहरुको सक्रिय सहभागितामा हुने गरेको ▪ ग्रामीण महिला प्राविधिकहरू (पशु सेवा, कृषि, खाद्य प्रविधी, वन, स्वास्थ्य र पूर्वाधार लगायतका विषय सम्बन्धी प्राविधिक) र सामाजिक परिचालक तयार गर्ने नीति लिई सो अनुरूप कार्यक्रम संचालन गरेको ।	▪ स्थानीय तहका कार्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरूमा सफा पिउने पानी, हात धुने व्यवस्था, महिला, पुरुष तथा यौनिक अल्पसंख्यकको लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था र साबुन तथा स्यानिटाइजर, आदिको प्रवन्ध गर्ने । ▪ स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरुको सक्रिय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुक्त पालिका, घरघरमा शौचालय, पिउने पानी, पोखरी निर्माण, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । ▪ स्थानीय तहको आवधिक योजना, वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गर्दा बेरोजगारी र गरीबी नक्साङ्कन समेतको आधार लिई महिला तथा लक्षित समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू समावेश गरी कार्यान्वयन गर्ने । ▪ स्थानीय तहले स्वरोजगार तथा बैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा लक्षित समुहको क्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयवन गर्ने ।
१०.५ सुशासन र उत्तरदायीत्व	
▪ स्थानीय तहले सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र सुशासन प्रवर्द्धनका बिषयमा नीति, कानून जारी गरी सोही बमोजिम तोकिएका पदाधिकारी/समिति/ कार्यदलबाट निर्णय गरी कार्य गर्ने गरेको । ▪ विधिको शासन प्रवद्र्धन, जनसहभागिता अभिवृद्धि, भ्रष्टाचार विरूद्ध शून्य सहनशीलता,सेवा प्रवाहमा निश्पक्षता र महिला तथा लक्षित समुहलाई अग्राधिकार दिने नीति लिई सो वमोजिम कार्यान्वयन गरेको ।	▪ महिला अधिकार तथा समानताका लागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका वाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रम तय गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने । ▪ गाउँपालिकाले सञ्चालन गर्ने कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्नुपर्ने । र उक्त कार्यक्रममा लक्षित समुहका व्यक्ति

सवल पक्षहरु	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु
▪ संयुक्त राष्ट्रसंघीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा उल्लेख भए अनुरुपका प्रतिबद्धता कार्यान्वयन गर्न रकम विनियोजन गरी कार्यक्रम संचालन गरेको । ▪ सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण कार्यक्रममा लक्षित समुदायको तर्फबाट स्थानीय तहले लिएको नीति तथा कार्यक्रम र सो को कार्यान्वयका विषयमा उठेका प्रश्नहरुको अभिलेख राखी सम्बोधन हुने गरेको । ▪ जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको आचार संहिता स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको । ▪ नियमितरुपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम सार्वजनिक गर्ने गरेको र महिला लगायत अन्य सबै लक्षित समुहका लागि राखिएका कार्यक्रम तथा सोको बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिक गरेको । ▪ स्थानीय रेडियो, एफ.एम, छापा लगायत श्रब्यदृश्य समेतका सबै माध्यमद्वारा लैङ्गिक समानता तथा समावेशीकरण सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गरेको । ▪ कार्यक्रम तथा परियोजनाबाट सबै लक्षित वर्ग तथा समुदायले लाभ लिन सकेको । ▪ संघ र प्रदेश सरकारले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गरेको । ▪ लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र (संजाल) का अधिकांश प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम प्रदान गरेको । ▪ महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मूलन गर्ने महासन्धिको राष्ट्रिय कार्ययोजना, संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परिषद्बाट पारित प्रस्ताव	तथा समुदायका सदस्यको उपस्थिति सुनिश्चित गर्ने । ▪ स्थानीय सूचना सबैले बुझ्ने गरी स्थानीय भाषामा समेत प्रवाह तथा प्रशारण गर्नुपर्ने । ▪ स्थानीय तहले संचालन गरेका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धी सबै कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्नुपर्ने । ▪ स्थानीय तहको समीक्षा बैठकमा महिला लगायत सबै लक्षित वर्ग तथा समुदायको उपस्थितिमा उक्त वर्गसंग सम्वन्धित लक्षित कार्यक्रम उपर छलफल गर्नुपर्ने । ▪ अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको पृष्ठपोषणलाई सम्बोधन गरी योजना तथा कार्यक्रम तयार गर्नुपर्ने ।

सवल पक्षहरु	सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु
नम्बर १३२५ र १८२० को राष्ट्रिय कार्ययोजना र मानव अधिकार सम्बन्धी राष्ट्रिय कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी भनि उल्लेख गरिएका कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी कार्यान्वयन गरेको ।	

११. लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशी विकास कार्य योजना

पूर्णाङ्क	प्राप्तांक	अवस्था सुधारका लागि आवश्यक कृयाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधि	थप आर्थिक दायीत्व ब्यहोर्न	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयन कर्ता		पर्ने (अनुमानित लागत रु. हजारमा)	नपर्ने
१ नीति कानून र योजना								
२०	१६	१.१. गाउँपालिकाले हरेक बर्षको पुष मसान्त भित्र अघिल्लो आर्थिक बर्षको लैससास परीक्षण सम्पन्न गर्ने	लैससास सम्पर्क ब्यक्ति	गाउँ कार्यपालिका	गाउँपालिका	२०८० पुष मसान्त	३००	
		१.२. कानून, नीति तर्जुमा र संशोधनमा लैससास समूहहरुको प्रतिनिधित्वको सुनिश्चितता गर्ने र उनीहरुको सुझावलाई कानून,नीति तर्जुमामा समावेश गर्ने	प्र.प्र.अ.	गाउँ कार्यपालिका	विधेयक समिति	निरन्तर		नपर्ने
		१.३ हालसम्म स्वीकृत भएका कानून, नीतिको बारेमा जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरुलाई अभिमुखीकरण गर्ने	प्र.प्र.अ.	गाउँ कार्यपालिका	मबा तथा जेष्ठ नागरिक शाखा	निरन्तर	१५०	
		१.४ स्वीकृत भएका कानून,नीति वेभसाइट र सबैको शाखा एवं वडामा राख्ने	प्र.प्र.अ.	गाउँ कार्यपालिका	सूचना तथा प्रविधि शाखा	निरन्तर		नपर्ने

पुरणाङ्क	क्रमांक	अवस्था सुधारका लागि आवश्यक कृयाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधि	थप आर्थिक दायीत्व ब्यहोर्न	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयन कर्ता		पर्ने (अनुमानित लागत रु. हजारमा)	नपर्ने
		१.५ स्थानीय तहले कार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला, किशोरी, बालिकाहरु तथा लक्षित वर्ग मैत्री प्रावधान समावेश गर्न आवधिक संसोधन गर्ने ।	सूचना तथा प्रविधि शाखा	गाउँ कार्यपालिका	प्र.प्र.अ.	निरन्तर		नपर्ने
		१.६ स्थानीय तहले दीगो विकासका लक्ष्यहरूमध्ये लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण सम्बन्धी कार्यक्रम कार्यान्वयनगर्ने ।	प्र.प्र.अ.	गाउँ कार्यपालिका	महिला बालबालिका शाखा	बार्षिक योजना तर्जुमा चरणमा		नपर्ने
२ संस्थागत ब्यवस्था								
२०	१५	२.१. गाउँ बस्तुगत विवरण तथा आवधिक योजना लाई अद्यावधिक गर्ने	प्र.प्र.अ.	गाउँ कार्यपालिका	सूचना तथा प्रविधि शाखा	२०८० जेष्ठ सम्म	१०००	
		२.२. लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट (GRB) तर्जुमा प्रक्रिया अवलम्बन गरी कार्ययोजना तयार गर्ने	लैससास सम्पर्क ब्यक्ति	गाउँ कार्यपालिका	गाउँपालिका	२०८० चैत्र मसान्त सम्म	१५०	

पृष्ठाङ्क	क्रमांक	अवस्था सुधारका लागि आवश्यक कृयाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधि	थप आर्थिक दायीत्व ब्यहोर्न	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयन कर्ता		पर्ने (अनुमानित लागत रु. हजारमा)	नपर्ने
		२.३ सबै बिषयगत समितिहरुमा लैससासलाई अनिवार्य रुपमा संबोधन गर्ने	प्र.प्र.अ.	गाउँ कार्यपालिका	गाउँपालिका	निरन्तर		नपर्ने
		२.४ हरेक तहमा महिलाको निर्णाक भूमिकामा प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्न आवश्यक नीति लिई कार्यान्वयनका लागि कार्यविधि तयार गरी लागू गर्ने	प्र.प्र.अ.	गाउँ कार्यपालिका	गाउँपालिका	निरन्तर	१००	
		२.५ गाउँपालिकाको चौमासिक समिक्षामा लक्षित बर्गलाई समेत समावेश गराउने तथा चौमासिक समिक्षाको प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्नुपर्ने ।	सूचना तथा प्रविधि शाखा	गाउँ कार्यपालिका	प्र.प्र.अ.	निरन्तर		नपने
		२.६ स्थानीय तहमा लैङ्गिक डेस्कको स्थापना र संचालन गर्ने	सुचना प्रविधि अधिकृत	गाउँ कार्यपालिका	महिला बालबालिका शाखा	२०८० कार्तिक मसान्त भित्र	२००	
		२.७ वडा वस्ती स्तरका समुदायका आधारभूत खण्डिकृत सूचना/तथ्याङ्क संकलन गर्ने तथा	सुचना प्रविधि अधिकृत	गाउँ कार्यपालिका	योजना शाखा	२०८० पुष मसान्त भित्र	३००	

पूर्णाङ्क	प्राप्तांक	अवस्था सुधारका लागि आवश्यक कृयाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधि	थप आर्थिक दायीत्व ब्यहोर्न	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयन कर्ता		पर्ने (अनुमानित लागत रु. हजारमा)	नपर्ने
		सोहि विवरणमा बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै गर्ने ।						
३ मानव संसाधन तथा क्षमता विकास								
२०	१६	३.१ अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिको क्षमता विकासका लागि आवश्यकता अनुसार तालिम कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने	अ.सु.समिति	गाउँ कार्यपालिका	योजना शाखा	२०८० चैत्र मसान्त	५०	
		३.२ लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गर्ने तथा छुट्टै शिर्षकमा बजेट विनियोजन गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने ।	महिला बालबालिका शाखा	गाउँ कार्यपालिका	प्र.प्र.अ.	२०८० साउन मसान्त		नपर्ने
		३.३ लैङ्गिक तथा वहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहलाई आयोजनाको उचित प्रतिफल,असर तथा प्रभाव परे नपरेको सम्वन्धमा वर्गीकृत तथ्यांक तथा सुचनाहरुमा आधारित अनुगमन तथा मुल्यांकन गर्ने	प्र.प्र.अ.	गाउँ कार्यपालिका	अ.सु.स.	२०८० बैशाख मसान्त		नपर्ने

पूरणाङ्क	प्राप्तांक	अवस्था सुधारका लागि आवश्यक कृयाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधि	थप आर्थिक दायीत्व ब्यहोर्न	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयन कर्ता		पर्ने (अनुमानित लागत रु. हजारमा)	नपर्ने
		३.४ गाउँपालिकामा सुचना तथा अभिलेख केन्दको स्थापना गर्ने तथा ब्यवस्थापन गर्ने	सूचना प्रविधि शाखा	गाउँ कार्यपालिका	गाउँपालिका	२०८० कार्तिक मसान्त	२००	
		३.५ लैससास सम्बन्धि सिकाइ आदान प्रदानका लागि चौमासिक रुपमा बुलेटिन प्रकाशन गर्ने	सूचना प्रविधि शाखा	गाउँ कार्यपालिका	गाउँपालिका	२०८० पुष मसान्त	५००	
		३.६ महिला र लक्षित समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन गर्ने ।	महिला बालबालिका शाखा	गाउँ कार्यपालिका	गाउँपालिका	२०८० मंसीर	५००	
		३.७ महिला हक हित र अधिकार सम्बन्धी बेइजिङ्ग घोषणापत्रले समेटेका वाह्रवटा प्रतिवद्दताका सम्वन्धमा स्थानीय तहका सवै पदाधिकारी÷ कर्मचारीलाई अभिमुखीकरण मार्फत जानकारी गराउने ।	महिला बालबालिकाशाखा	गाउँ कार्यपालिका	गाउँपालिका	२०८० चैत्र मसान्त	१००	
		३.८ विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति लगायत कार्यविधि तयारी गर्दा महिला	सूचना प्रविधि शाखा	गाउँ कार्यपालिका	गाउँपालिका	२०८० श्रावण		नपर्ने

पृष्ठाङ्क	क्रमांक	अवस्था सुधारका लागि आवश्यक कृयाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधि	थप आर्थिक दायीत्व ब्यहोर्न	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयन कर्ता		पर्ने (अनुमानित लागत रु. हजारमा)	नपर्ने
		तथा लक्षित वर्ग वा समुदायसँग परामर्श गर्ने तथा विपद व्यवस्थापन कोषको स्थापना तथा सञ्चालन र स्रोत परिचालन गर्दा सधै महिला तथा लक्षित वर्ग वा समुदायको सहभागितामा निर्णय गर्ने प्रावधान राख्नुपर्ने ।						
		३.९ बाल हेल्पलाइन १०९८, बालबालिका हराएमा वा भेटिएमा १०४, महिला तथा बालबालिकामाथि हुने हिंसाको वारेमा उजुरी गर्न सकिने राष्ट्रिय महिला आयोगको टोल फ्रि नं. ११४५, घरेलु हिंसा जस्ता उपयोगी जानकारीहरुको बारेमा प्रचार प्रसार एवं अभिमुखीकरण गर्ने	सूचना प्रविधि शाखा	प्र.प्र.अ.	महिला बालबालिका शाखा	२०८० साउनबाट शुरु		नपर्ने
४ सेवा प्रवाह								
२०	१६	४.१. लैङ्गिक तथा सामाजिकरुपमा वहिस्करण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको नक्सांकन तथा अद्यावधिक गर्ने	लैससास सम्पर्क व्यक्ति	प्र.प्र.अ.	म.बा.जे.ना.	२०८० भदौसम्म		नपर्ने

पूर्णाङ्क	क्रमांक	अवस्था सुधारका लागि आवश्यक कृयाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधि	थप आर्थिक दायीत्व ब्यहोर्न	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयन कर्ता		पर्ने (अनुमानित लागत रु. हजारमा)	नपर्ने
		४.२. बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, महिला र अपांगमैत्री भौतिक संरचना (सार्वजनिक स्थल) निर्माणका लागि कार्यविधि निर्माण एवम् कार्यान्वयन गर्ने	प्र.प्र.अ.	गाउँ कार्यपालिका	विधेयक समिति	निरन्तर		नपर्ने
		४.३ महिला हिंसा विरुद्दको शुन्य सहनशिलता सम्बन्धि आचार संहिता निर्माण र कार्यान्वयन गर्ने	लैससास सम्पर्क ब्यक्ति	प्र.प्र.अ.	गाउँपालिका	२०८० जेष्ठ		नपर्ने
		४.४ लैससासमैत्री आचरण, भाषा, व्यवहारको प्रयोग गर्ने	लैससास सम्पर्क ब्यक्ति	प्र.प्र.अ.	गाउँपालिका	निरन्तर		नपर्ने
		४.५ स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरुको सक्रिय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुक्त पालिका, घरघरमा शौचालय, पिउने पानी, पोखरी निर्माण, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	महिला बालबालिका शाखा	प्र.प्र.अ.	गाउँपालिका	निरन्तर		

पृष्ठाङ्क	क्रमांक	अवस्था सुधारका लागि आवश्यक कृयाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधि	थप आर्थिक दायीत्व ब्यहोर्न	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयन कर्ता		पर्ने (अनुमानित लागत रु. हजारमा)	नपर्ने
		४.६ स्थानीय तहका भवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइङ, डिजायन, लागत अनुमान तयार गर्दाका बखत संरचना निर्माण भएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिले निर्वाध प्रयोग गर्न सकिने गरी लैङ्गिक तथा यौनिक अल्पसंख्यक, बालबालिका र अपाङ्गता मैत्री /संवेदनशील संरचनाको प्रावधान गर्ने	पुर्वाधार शाखा	प्र.प्र.अ.	गाउँपालिका	२०८० श्रावण देखि		
५ सुशासन तथा उत्तरदायीत्व								
२०	१५.५	५.१ सार्वजनिक सुनुवाई, सार्वजनिक परिक्षण, सामाजिक परिक्षण, लैससास परिक्षण, गुनासो सुनुवाई, सामुदायिक सुचना पाटी, नागरिक वडापत्र जस्ता सामाजिक जवाफदेहिताका औजारहरुको कार्यान्वयन गर्ने	प्र.प्र.अ.	गाउँ कार्यपालिका	गाउँपालिका	निरन्तर		नपर्ने
		५.२. सार्वजनिक महत्वका सूचनाहरु स्थानीय संचार माध्यम तथा सूचना पाटी वा सवैको	सूचना प्रविधि शाखा	प्र.प्र.अ.	सूचना प्रविधि शाखा	निरन्तर		नपर्ने

पृष्ठाङ्क	क्रमांक	अवस्था सुधारका लागि आवश्यक कृयाकलाप	मुख्य जिम्मेवारी			समयावधि	थप आर्थिक दायीत्व ब्यहोर्न	
			पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयन कर्ता		पर्ने (अनुमानित लागत रु. हजारमा)	नपर्ने
		पहुँचमा हुने स्थानमा स्थानीय भाषाबाट समेत सर्वजनिकिकरण गर्ने						
		५.३ लैससासका राम्रा अभ्यासहरु, घटना अध्ययन आदिको प्रकाशन गर्ने	प्र.प्र.अ.	गाउँ कार्यपालिका	सूचना प्रविधि शाखा	२०८० साउन देखि		नपर्ने
		५.४ लैङ्गिक तथा सामाजिकरुपमा वहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहहरूको पहुचका लागि सूचना, शिक्षा र संचारको विकास र प्रवाह गर्ने	लैससास सम्पर्क ब्यक्ति	प्र.प्र.अ.	महिला बालबालिका शाखा	निरन्तर	१००	
		५.५ बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यक्रमको अवलम्वन एवम् विकास गर्ने	लैससास सम्पर्क ब्यक्ति	प्र.प्र.अ.	महिला बालबालिका शाखा	२०८१ असार मसान्त सम्म	३०००	
		५.६ जातीय विभेद र छुवाछुत सम्बन्धी सामाजिक, सांस्कृतिक र धार्मिक कुरीति र अभ्यास हटाउनका लागि अभियान र चेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने	लैससास सम्पर्क ब्यक्ति	प्र.प्र.अ.	महिला बालबालिका शाखा	निरन्तर		

१२. निष्कर्ष तथा सुझाव

गल्छी गाउँपालिकामा लैङ्गिक संवेदनशिलताको विकास भएको पाईएको छ । गाउँपालिकाको नीति कार्यक्रममा लैङ्गिक समानता सामाजिक समावेशीकरण सँग सम्बन्धित विषय तथा कार्यक्रमहरुलाई मूलप्रवाहीकरणमा ध्यान दिइएको पाईएको छ । तर यस विषयमा सवै तहका कर्मचारी तथा पदाधिकारीमा समान बुझाईको कमी देखियो । जसले गर्दा गाउँपालिकामा लैंससास सवालहरु पहिचान गर्न अप्ठ्यारो भएको र लैंससास संवेदनशिल योजना, बजेटको तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन लैंससासको दृष्टिकोणबाट कमी भएको पाईयो । गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरुमा महिला विकास सम्वन्धी सकारात्मक भावनाको विकास भएता पनि महिला विकासको कार्यक्रममा प्रयाप्त बजेटको कमी पाईयो । गाउँपालिकामा लैंससासमैत्री सकारात्मक केहि ब्यवहारहरु भए पनि गाउँपालिकाको आवधिक, बार्षिक र क्षेत्रगत योजनाको लक्ष्य, उद्देश्य, नीतिहरुमा लैससासको दृष्टिकोणबाट केलाएर हेर्दा लैससास संवेदनशिलताका लागि सुधारका क्षेत्रहरु रहेको पाईयो ।

गाउँपालिकामा लैससास सम्पर्क ब्यक्तिको व्यवस्था भए पनि लैससास कार्यान्वयन समिति गठन नभएको र यस समितिको गठन एवम् सक्रियताको आवश्यक देखिएको छ । गाउँपालिकाले पूर्व लोकसेवा तयारी कक्षा संचालनको व्यवस्था गर्न नसकेको र लैंङ्गिक र महिला विकासमा संलग्न संस्थाहरुसंग सहकार्यमा काम गर्दै आइरहेको भएपनि बजेट विनियोजन गर्दा लैससास मूलप्रवाहीकरणका लागि प्रयाप्त बजेट विनियोजन गर्न आवश्यक देखिएको छ । गाउँपालिकाले तर्जुमा गरेका ऐन, नियम र आवधिक गाउँ विकास योजनामा लैससास विषयमा कम महत्व दिएको र कार्यान्वयनमा सुधार ल्याउन आवश्यक देखिन्छ । सम्पूर्ण उपभोक्ता समितिमा ३३ प्रतिशत महिला हुनैपर्ने नीति निर्माण भएको तर उपभोक्ता समिति/टोल विकास संस्थामा महिलाहरुको सक्रिय सहभागितामा वृद्धि गराउन आवश्यक देखिन्छ ।

गल्छी गाउँपालिकाले महिला शसक्तिकरणको कार्यक्रममा केही बजेट विनियोजित गरी कार्यान्वयन गरे पनि प्रयाप्त बजेटको व्यवस्था हुन आवश्यक देखिन्छ । गाउँपालिकाको नीति, निर्देशिका तथा बजेट निर्माताहरुमा लैससास सम्बन्धि ज्ञानको वृद्धि गर्न आवश्यक छ । योजना, बजेट तर्जुमा गर्दा महिला सहभागिताहरुको संख्यामा वृद्धि गर्न आवश्यक छ । सामाजिक विकासमा विनियोजित बजेटले लैससास कार्यक्रमहरुलाई लक्षित गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

गाउँपालिका अन्तर्गत संचालित अन्तराष्ट्रिय संघ संस्थाहरुको विकास कार्यक्रममा बालबालिका, पिछिडिएका वर्ग र महिलाहरुको सवाललाई बढि समेटिएकोले यसले महिला सशक्तिकरणमा विशेष जोड दिएको पाईयो र यस्ता कार्यक्रमलाई पर्याप्त मात्रामा बजेट गाउँपालिकाले विनियोजित गर्न आवश्यक देखिन्छ । लैससास विषयलाई बलियो पार्न आवधिक तथा बार्षिक योजनाको लक्ष्य, उद्धेश्य, कार्यक्रम, नीति, निर्देशिकामा लैससास संवेदनशिल बनाउन आवश्यक छ । गाउँपालिकामा कार्यरत सम्पुर्ण कर्मचारीमा यस विषयको बारेमा क्षमता वृद्धि गर्न आवश्यक छ । लैससास डेस्क स्थापना लगायत महिलाहरुको नीति निर्माण तहमा सहभागितामा वृद्धि गर्न आवश्यक छ र गाउँपालिकामा लैससास परीक्षण पद्धतिलाई संस्थागत गरी नियमित रुपमा परीक्षण गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

धन्यवाद् ।